

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek

**Poradnik dla osób prowadzących
pozarolniczą działalność
i osób z nimi współpracujących**

Stan prawny na 1 stycznia 2023 roku

Poradnik jest dostępny bezpłatnie w serwisie www.zus.pl

WAŻNE

Poradnik odnosi się do aktualnego stanu prawnego.

Informacje, które dotyczą nieobowiązującego stanu prawnego, zawarte są w poprzedniej wersji poradnika (patrz [Archiwum poradników](#)).

Spis treści

I. Jak rozumieć określenia „osoba prowadząca pozarolniczą działalność” i „osoba współpracująca”.....	5
Osoba, która prowadzi pozarolniczą działalność	5
Osoba współpracująca	9
II. Na jakich zasadach podlegasz ubezpieczeniom społecznym, jeśli pozarolnicza działalność (współpraca) jest dla Ciebie jedynym tytułem do objęcia ubezpieczeniami	10
Okres podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu	12
Okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu	14
III. Na jakich zasadach podlegasz ubezpieczeniom społecznym, jeśli pozarolnicza działalność (współpraca) nie jest Twoim jedynym tytułem do ubezpieczeń.....	14
1. Kilka różnych tytułów do ubezpieczeń społecznych w tym samym czasie	14
A. Pozarolnicza działalność (współpraca) i umowa o pracę	15
B. Pozarolnicza działalność (współpraca) oraz „mały ZUS+” i umowa zlecenia	16
C. Pozarolnicza działalność (współpraca), umowa o pracę i umowa zlecenia	20
D. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności	22
E. Współpraca z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność lub korzystającymi z „ulgi na start”	22
F. Pozarolnicza działalność (współpraca) i bycie duchownym.....	23
G. Pozarolnicza działalność (współpraca) i urlop wychowawczy albo zasiłek macierzyński	23
H. Pozarolnicza działalność (współpraca) i pozostawanie w stosunku służbowym	24
I. Pozarolnicza działalność oraz „mały ZUS+” i praca nakładcza	24
J. Przykłady innych zbiegów tytułów ubezpieczeń.....	26
K. Pozarolnicza działalność i prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy	27
L. Pozarolnicza działalność (współpraca) i prawo do emerytury lub renty	30
2. Jaki jest zakres ubezpieczeń	31
IV. Na jakich zasadach opłacasz składki, kiedy prowadzisz działalność (współpracujesz)	32
1. Podstawa wymiaru składek.....	32
A. Preferencyjna podstawa wymiaru składek – jeśli zaczynasz działalność lub skończyłeś korzystać z „ulgi na start”	34

C. Podstawa wymiaru składek z tytułu pozarolniczej działalności – wariant bez ulg	49
2. Wysokość składek.....	49
3. Zasady finansowania składek	50
V. Na jakich zasadach podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność (współpracująca).....	50
1. Ubezpieczenie zdrowotne – kiedy podlegasz	50
2. Podstawa wymiaru składki	51
3. Stopa procentowa składki zdrowotnej i zasady jej finansowania.....	70
A. Pozarolnicza działalność i ustalone prawo do emerytury lub renty	73
B. Pozarolnicza działalność i umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności	74
C. Pozarolnicza działalność i zasiłek macierzyński.....	74
D. Pozarolnicza działalność osoby duchownej	75
E. Pozarolnicza działalność rolnika	75
F. Działalność gospodarcza i ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.....	75
VI. Jak zgłaszać się do ubezpieczeń i wyrejestrowywać się z nich, gdy prowadzisz pozarolniczą działalność, korzystasz z „ulgi na start+” albo jesteś osobą współpracującą.....	76
VII. WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH	78
Ogólne:	78

I. Jak rozumieć określenia „osoba prowadząca pozarolniczą działalność” i „osoba współpracująca”

Dla potrzeb ubezpieczeń społecznych uznajemy Cię za osobę prowadzącą działalność lub osobę współpracującą, jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) i spełniasz poniższe warunki. Nie ma znaczenia, czy jesteś polskim obywatelem, czy obcokrajowcem.

Osoba, która prowadzi pozarolniczą działalność

Traktujemy Cię jak osobę, która prowadzi **pozarolniczą działalność**, jeśli:

- wykonujesz **pozarolniczą działalność gospodarczą** na podstawie Prawa przedsiębiorców [1] lub innych przepisów szczególnych,
- jesteś twórcą lub artystą,
- prowadzisz działalność w zakresie wolnego zawodu:
  - w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
  - z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- jesteś wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- jesteś wspólnikiem spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej,
- jesteś akcjonariuszem prostej spółki akcyjnej wnoszącym do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług,
- **jestes komplementariuszem w spółce komandytowo-akcyjnej,**
- prowadzisz publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie Prawa oświatowego.

Traktujemy Cię jako osobę, która prowadzi **pozarolniczą działalność gospodarczą**, gdy:

- jesteś osobą fizyczną i prowadzisz zorganizowaną działalność zarobkową we własnym imieniu i w sposób ciągły,
- jesteś wspólnikiem spółki cywilnej.

Pozarolniczą działalność gospodarczą musisz prowadzić również jeśli chcesz skorzystać z tzw. małego ZUS/małej działalności gospodarczej. (opłacać niższe składki).

Dla celów ubezpieczeń społecznych nie uznamy Cię za osobę, która prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, gdy masz wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), ale korzystasz z tzw. ulgi na start.

Ważne!

Nie jest działalnością gospodarczą tzw. działalność nieewidencjonowana. To działalność, której nie zgłasza się do CEIDG. Osoby, które wykonują taką działalność, nie podlegają ani ubezpieczeniom społecznym, ani ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Ponadto przepisy Prawa przedsiębiorców nie mają do Ciebie zastosowania, jeśli:

- prowadzisz działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- jesteś rolnikiem i wynajmujesz pokoje, sprzedajesz posiłki domowe i świadczysz w gospodarstwie inne usługi związane z pobytem turystów,
- jesteś rolnikiem i wyrabiasz jako producent mniej niż 100 hektolitrów wina w ciągu roku gospodarczego [2],
- jesteś rolnikiem i prowadzisz sprzedaż [3], o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Abyś mógł podjąć działalność gospodarczą, musisz uzyskać wpis do Centralnej Ewidencji

i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Możesz zacząć wykonywać działalność gospodarczą od dnia złożenia wniosku o ten wpis. W niektórych przypadkach, aby podjąć i wykonywać działalność gospodarczą, musisz także uzyskać koncesję albo wpis do rejestru działalności regulowanej i zezwolenie.

Ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej obejmujemy również osoby, które **prowadzą tę działalność na podstawie przepisów szczególnych**. Na przykład jeżeli jesteś komornikiem, to w myśl ustawy o komornikach sądowych [4] w zakresie ubezpieczeń społecznych stosuje się do Ciebie przepisy, które dotyczą osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

Jesteś osobą, która prowadzi pozarolniczą działalność jako **twórca**, jeżeli tworzysz dzieła będące przedmiotem prawa autorskiego w zakresie:

- architektury,
- architektury wnętrz,
- architektury krajobrazu,
- urbanistyki,
- literatury pięknej,
- sztuk plastycznych,

- muzyki,
- fotografii,
- twórczości audiowizualnej,
- choreografii,
- lutnictwa artystycznego,
- sztuki ludowej,

będące przedmiotem prawa autorskiego.

Jesteś osobą prowadzącą pozarolniczą działalność jako **artysta**, jeśli wykonujesz zarobkowo działalność artystyczną w następujących dziedzinach:

- sztuki aktorskiej i estradowej,
- reżyserii teatralnej i estradowej,
- sztuki tanecznej i cyrkowej,
- dyrygentury,
- wokalistyki,
- instrumentalistyki,
- kostiumografii,
- scenografii,
- produkcji audiowizualnej jako reżyser, scenarzysta, operator obrazu i dźwięku, montażysta albo kaskader.

O tym, czy Twoja działalność jest działalnością twórczą lub artystyczną, i o dacie jej rozpoczęcia decyduje Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców. Działa ona przy ministrze właściwym do spraw kultury.

Jesteś osobą **prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu**, jeśli prowadzisz działalność w zakresie wolnego zawodu:

- w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ważne!

Jeśli jesteś wpisany do CEIDG, jesteś osobą, która prowadzi działalność gospodarczą, a nie działalność w zakresie wolnego zawodu.

Gdy jesteś przedstawicielem wolnego zawodu, ale opłacasz podatek od przychodów, np. ze stosunku pracy lub umowy zlecenia, dla celów ubezpieczeń społecznych jesteś odpowiednio pracownikiem lub zleceniobiorcą.

Jesteś osobą, która **prowadzi niepubliczną bądź publiczną szkołę, placówkę lub ich zespół na podstawie Prawa oświatowego [5]**, jeśli prowadzisz:

- przedszkole,

- szkołę podstawową, w tym:
  - specjalną,
  - integracyjną,
  - z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego,
  - sportową i mistrzostwa sportowego,
- szkołę ponadpodstawową, w tym:
  - specjalną,
  - integracyjną,
  - dwujęzyczną,
  - z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego,
  - sportową i mistrzostwa sportowego,
- szkołę rolniczą i leśną,
- szkołę morską, żeglugi śródlądowej oraz rybołówstwa,
- szkołę artystyczną,
- placówkę oświatowo-wychowawczą, w tym szkolne schronisko młodzieżowe, które umożliwia rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- placówkę kształcenia ustawicznego,
- placówkę kształcenia praktycznego,
- ośrodek dokształcania i doskonalenia zawodowego, który umożliwia uzyskanie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wiedzy,
- placówkę artystyczną – ognisko artystyczne, które umożliwia rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych,
- poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną, która udziela dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także udziela uczniom pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- młodzieżowy ośrodek wychowawczy,
- młodzieżowy ośrodek socjoterapii,

- specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy,
- specjalny ośrodek wychowawczy dla dzieci i młodzieży, które wymagają specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania,
- ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy, który umożliwi dzieciom i młodzieży, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, z których jedną jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- placówkę zapewniającą opiekę i wychowanie uczniom, którzy pobierają naukę poza miejscem stałego zamieszkania,
- bibliotekę pedagogiczną.

Osoba współpracująca

Za członków rodziny dla potrzeb ubezpieczeń społecznych (współpraca) uznajemy tylko następujące osoby:

- małżonka,
- dziecko własne, drugiego małżonka albo przysposobione,
- rodzica, macochę lub ojczyma,
- osobę przysposabiającą.

Traktujemy Cię jako osobę współpracującą, jeśli spełniasz wszystkie poniższe warunki:

- jesteś członkiem rodziny osoby prowadzącej pozarolniczą działalność lub korzystającej z „ulgi na start”,
- pozostajesz z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność albo korzystającą z „ulgi na start” we wspólnym gospodarstwie domowym,
- współpracujesz z tą osobą bez umowy albo na podstawie umowy o pracę.

Ważne!

Wyjątkiem jest sytuacja, gdy współpraca odbywa się na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Wówczas podlegasz ubezpieczeniom jako pracownik.

Nie jesteś osobą współpracującą, nawet jeśli jesteś współmałżonkiem jednego ze współników spółki cywilnej i pozostajesz nim we wspólnym gospodarstwie domowym, ale umowę o pracę zawarłeś ze spółką. To spółka jest Twoim pracodawcą, a nie kon-

kretna osoba prowadząca pozarolniczą działalność. Dlatego podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę.

Ważne!

Jeżeli jesteś pracownikiem niezdolnym do pracy, który pobiera świadczenie np. z tytułu choroby bądź przebywa na urlopie wychowawczym i w tym okresie zawiera związek małżeński ze swoim pracodawcą, do końca pobierania świadczenia lub pobytu na urlopie wychowawczym nie podlegasz ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca.

Dalsze wyjaśnienia dotyczą zarówno osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność, jak i z osobami korzystającymi z „ulgi na start”.

II. Na jakich zasadach podlegasz ubezpieczeniom społecznym, jeśli pozarolnicza działalność (współpraca) jest dla Ciebie jedynym tytułem do objęcia ubezpieczeniami

Jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność albo jesteś osobą współpracującą, obowiązkowe są dla Ciebie następujące ubezpieczenia: emerytalne, rentowe i wypadkowe. Natomiast ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne i objęcie nim następuje na Twój wniosek.

Jeżeli korzystasz z „ulgi na start” bądź prowadzisz „działalność nieewidencjonowaną” nie podlegasz ubezpieczeniom społecznym ani obowiązkowo ani dobrowolnie.

„Działalność nieewidencjonowana” to działalność, której nie masz obowiązku wpisać do CEIDG.

Gdy korzystasz z „ulgi na start”, **nie podlegasz ubezpieczeniom społecznym przez maksymalnie 6 miesięcy kalendarzowych od dnia, w którym faktycznie rozpoczęłeś działalność gospodarczą.** Jeżeli dzień ten przypada pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, miesiąc ten wliczasz do 6 miesięcy trwania ulgi. Jeśli przypada w trakcie miesiąca kalendarzowego, miesiąca tego się nie wliczasz.

Warunki, które musisz spełnić, aby skorzystać z „ulgi na start”, są następujące:

- działalność gospodarczą musisz podejmować po raz pierwszy albo ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy kalendarzowych od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia,

- działalności nie możesz wykonywać na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem jej rozpoczęcia w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywałeś w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności, które wchodzą w zakres działalności.

Przykład 1

Pan Jan prowadzi działalność gospodarczą od 5 maja 2022 roku. Spełnia warunki do „ulgi na start”. Prawo, aby nie opłacać składek, straci 30 listopada 2022 roku. Pierwsze składki na ubezpieczenia społeczne będzie musiał obowiązkowo opłacić za grudzień 2022 roku.

Z „ulgi na start” mogą skorzystać wszyscy lub niektórzy wspólnicy spółki cywilnej.

Jeśli zawieszysz działalność gospodarczą, gdy będziesz korzystał z „ulgi na start”, zawieszenie nie przerwie biegu 6 miesięcy.

Przykład 2

Pan Paweł korzysta z „ulgi na start” od 1 czerwca 2022 roku. Po miesiącu – czyli od 1 lipca 2022 roku – zawiesza działalność do 31 sierpnia 2022 roku. Po wznowieniu działalności ma prawo do „ulgi na start” jeszcze przez 3 miesiące.

Możesz zrezygnować z „ulgi na start”, zanim upłynie 6 miesięcy, i zgłosić się do ubezpieczeń społecznych. Jednak wówczas kolejny raz będziesz mógł z niej skorzystać dopiero po upływie 60 miesięcy kalendarzowych od dnia zakończenia lub zawieszenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Przykład 3

Pani Anna korzysta z ulgi na start” przez 2 miesiące: od 1 czerwca 2022 roku do 31 lipca 2022 roku. Następnie od 1 sierpnia 2022 roku zgłasza się do ubezpieczeń społecznych, czyli rezygnuje z „ulgi na start”. Po kolejnych 2 miesiącach, od 1 października 2022 roku, chce cofnąć swoją decyzję o tej rezygnacji. Niestety, nie może już skorzystać z „ulgi na start”, ani wstecznie (od 1 sierpnia 2022 roku), ani na bieżąco (od 1 października 2022 roku).

Jeżeli korzystasz z „ulgi na start” bądź prowadzisz „działalność nieewidencjonowaną” przedstawione niżej informacje dotyczące ubezpieczeń społecznych Cię nie dotyczą.

Okres podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu

Podlegasz obowiazkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia faktycznego rozpoczecia dzialalnosci do dnia faktycznego jej zaprzestania. Nie wlicza sie w to okresu, na który zawieszisz dzialalnosc na podstawie przepisow ustawy Prawo przedsiebiorcow albo art. 36aa ustawy o systemie ubezpieczen spolecznych (zawieszenie dzialalnosci z powodu osobistej opieki nad dzieckiem).

Kiedy zawieszisz wykonywanie dzialalnosci gospodarczej, nie podlegasz ubezpieczeniom spolecznym:

- od dnia zawieszenia dzialalnosci gospodarczej,
- do dnia poprzedzajacego dzien, w którym wznowisz wykonywanie dzialalnosci gospodarczej.

Zawiesiles wykonywanie dzialalnosci gospodarczej? W okresie zawieszenia mozesz dobrowolnie przystapic do ubezpieczen emerytalnego i rentowych na zasadach obowiazujacych Cie przed zawieszeniem. Mozesz to zrobic w dowolnym momencie zawieszenia. W tej sytuacji:

- obejmiemy Cie tymi ubezpieczeniami od dnia wskazanego w zgloszeniu ZUS ZUA , jednak nie wzczesniej niz od dnia, w którym zlozyles zgloszenie w ZUS,
- ubezpieczenia te ustaja od dnia wskazanego w zgloszeniu wyrejestrwania ZUS ZWUA , jednak nie wzczesniej niz od dnia , w którym zlozyles to zgloszenie w ZUS.

W okresie zawieszenia dzialalnosci gospodarczej nie obejmiemy Cie ubezpieczeniami chorobowym i wypadkowym.

Wznowienie wykonywania dzialalnosci gospodarczej nie wymaga ponownego zgloszenia do obowiazkowych ubezpieczen emerytalnego, rentowych i wypadkowego, a jezeli do dnia zawieszenia dzialalnosci podlegales takze dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu – takze do tego ubezpieczenia.

Jezeli uzyskales wpis do CEIDG, ale faktycznie nie rozpoczales dzialalnosci, nie podlegasz ubezpieczeniom spolecznym. Natomiast jezeli podjales te dzialalnosc z data pozniejsza niz data wpisu do ewidencji, podlegasz ubezpieczeniom od daty faktycznego rozpoczecia dzialalnosci.

Prowadzenie dzialalnosci mozesz rozpoczac zarowno z chwila wykonania dzialan w zakresie wskazanym we wpisie do CEIDG, ktore skutkuja przychodami, jak i wzczesniej. Czynnościami, ktore mozesz wykonywac wzczesniej sa: skladanie ofert, ogloszenia, wystawianie rachunkow, czynnosci w zakresie reklamy, załatwianie spraw urzedowych, ponoszenie kosztow z tytulou dzialalnosci. Wszystkie te czynnosci pozostaja w

ściłym związku z działalnością, bowiem zmierzają do stworzenia właściwych warunków do jej wykonywania.

Powyższe nie dotyczy wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jawnej, komandytowej lub partnerskiej oraz osób świadczących pracę lub usługi w zamian za akcje obejmowane w prostej spółce akcyjnej, komplementariuszy spółki komandytowo-akcyjnej.

Jesteś wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ? Podlegasz obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia wpisania spółki do Krajowego Rejestru Sądowego albo od dnia nabycia udziałów w spółce do dnia wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego albo zbycia wszystkich udziałów w spółce, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności przez spółkę zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców.

Jesteś wspólnikiem spółki jawnej, partnerskiej, komandytowej albo komplementariuszem w spółce komandytowo-akcyjnej? Podlegasz obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia wpisania spółki do Krajowego Rejestru Sądowego albo od dnia nabycia ogółu praw i obowiązków w spółce do dnia wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego albo zbycia ogółu praw i obowiązków w spółce, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności przez spółkę zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców.

Jesteś osobą świadczącą pracę lub usługi w zamian za akcje obejmowane w prostej spółce akcyjnej? Podlegasz obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia rozpoczęcia świadczenia tej pracy lub tych usług do dnia zakończenia ich świadczenia.

Gdy działalność zawiesi spółka cywilna, jawna, komandytowa lub partnerska, wszyscy wspólnicy przestają podlegać ubezpieczeniom społecznym.

Jesteś wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, komplementariuszem spółki komandytowo-akcyjnej, której działalność jest zawieszona? Możesz dobrowolnie przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Zasady określone są w art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Jesteś osobą współpracującą? Podlegasz obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności lub współpracy z osobą korzystającą z tzw. ulgi na start do dnia zakończenia tej współpracy.

Okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu

Dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym będziesz objęty od dnia, który wskażesz w zgłoszeniu ZUS ZUA, ale musisz spełnić jeszcze jeden warunek. Zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych musiało nastąpić:

- w ciągu 7 dni od daty faktycznego rozpoczęcia działalności lub współpracy,
- do końca stycznia (w 2020 r. lutego) danego roku jeśli rozpocząłeś lub wznowiłeś działalność gospodarczą w styczniu i korzystasz z „małego ZUS+”. Jeśli jednak do końca miesiąca brakuje mniej niż 7 dni – w terminie 7 dni.

W pozostałych przypadkach dobrowolne ubezpieczenie chorobowe rozpoczyna się od dnia wskazanego w zgłoszeniu ZUS ZUA o objęciu ubezpieczeniem, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym zgłoszenie to zostało złożone w ZUS.

Zasady te mają także zastosowanie w przypadku gdy wznowisz działalność gospodarczą, a nie podlegałeś dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu przed dniem, od którego nastąpiło zawieszenie tej działalności.

Ubezpieczenie chorobowe ustaje w jednym z trzech poniższych terminów:

- od dnia wskazanego przez Ciebie w zgłoszeniu wyrejestrowania ZUS ZWUA, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym zgłoszenie to zostało złożone w ZUS,
- od dnia, gdy ustanie tytuł podlegania tym ubezpieczeniom, np. od dnia, w którym przestałeś prowadzić pozarolniczą działalność.

Ważne!

W okresie od dnia objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym do dnia jego ustania jesteś zobowiązany do rozliczania i opłacania składek za każdy miesiąc trwania tego ubezpieczenia.

III. Na jakich zasadach podlegasz ubezpieczeniom społecznym, jeśli pozarolnicza działalność (współpraca) nie jest Twoim jedynym tytułem do ubezpieczeń

1. Kilka różnych tytułów do ubezpieczeń społecznych w tym samym czasie

Wpływ na to, czy z danego tytułu podlegasz ubezpieczeniom społecznym, ma m.in. zakwalifikowanie wykonywanych czynności dla celów podatkowych.

Jeśli organ podatkowy uzna, że czynności wykonywane przez Ciebie w ramach umowy są dla celów podatkowych czynnościami wykonywanymi w ramach stosunku pracy (nie

są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej) oznacza to, że powinieneś być objęty obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi jako pracownik.

Natomiast w sytuacji, gdy oprócz umowy o pracę wykonujesz także czynności w ramach pozarolniczej działalności, następuje tzw. **zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych**. Wówczas podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Natomiast obowiązek ubezpieczeń z tytułu działalności gospodarczej zależy od tego, czy z tytułu umowy o pracę masz zagwarantowane minimalne wynagrodzenie.

Podobnie jest, gdy organ podatkowy stwierdzi, że wykonywane przez Ciebie czynności są działalnością wykonywaną osobiście. Oznacza to, że nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. Gdy wykonujesz tylko umowę zlecenia, podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca. Natomiast w sytuacji, gdy wykonujesz również czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej – następuje zbieg tytułów. Szczegółowo opisujemy tę kwestię dalej.

Kiedy organ podatkowy uzna, że czynności wykonywane w ramach umowy są działalnością wykonywaną osobiście, mogą się pojawić wątpliwości odnośnie do rodzaju umowy. To, czy jest to umowa zlecenia, czy umowa o dzieło, ustalamy się na podstawie treści umowy oraz warunków świadczenia pracy i wypłaty wynagrodzenia.

Pozarolniczą działalność lub współpracę możesz prowadzić również, gdy masz ustalone prawo do emerytury lub renty. Posiadanie prawa do emerytury lub renty nie jest wprowadzie tytułem do ubezpieczeń społecznych, jednak wpływa na charakter i zakres tych ubezpieczeń z tytułu pozarolniczej działalności.

A. Pozarolnicza działalność (współpraca) i umowa o pracę

Spełniasz jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi

z tytułu stosunku pracy oraz z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności (współpracy)? Podlegasz tym ubezpieczeniom wyłącznie ze stosunku pracy, o ile:

- w umowie o pracę masz zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie,
- podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest równa co najmniej minimalnemu wynagrodzeniu – jeśli nie masz zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia, ponieważ np. jesteś zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Przykład 4

Pan Jacek jest zatrudniony od 1 stycznia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku na podstawie umowy o pracę na cały etat. Od 1 marca 2022 roku dodatkowo prowadzi pozarolniczą działalność.

W 2022 roku obowiązkowe są dla pana Jacka wyłącznie ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy o pracę. Z tytułu pozarolniczej działalności może być objęty ubezpieczeniami społecznymi, jeśli złoży o to wniosek.

Przykład 5

Pani Maria prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i jednocześnie pracuje na podstawie 2 umów o pracę, z każdej na 1/2 etatu. W umowach o pracę ma łącznie zagwarantowane minimalne wynagrodzenie.

W styczniu 2022 roku pani Maria była na zwolnieniu lekarskim. Uzyskała 1 600 zł przychodu, który stanowił podstawę wymiaru składek – z każdej umowy po 800 zł. W styczniu 2022 roku obowiązkowe dla pani Marii są ubezpieczenia społeczne z tytułu obu umów o pracę. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej pani Maria podlega obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Przykład 6

Pan Tomasz w 2022 roku prowadzi pozarolniczą działalność i jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na 1/2 etatu. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy o pracę wynosi 1 700 zł. Minimalne wynagrodzenie w 2022 roku wynosi 3 010 zł. Ponieważ wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę jest niższe niż minimalne wynagrodzenie, pan Tomasz obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z obu tytułów – umowy o pracę i działalności gospodarczej.

B. Pozarolnicza działalność (współpraca) oraz „mały ZUS+” i umowa zlecenia

Poniższe zasady dotyczą Cię, jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność i jednocześnie wykonujesz co najmniej jedną umowę zlecenia, agencyjną lub umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Przedmiot umowy jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności (współpracy)? Nie podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej umowy ani obowiązkowo, ani dobrowolnie. Dotyczy to sytuacji, gdy np. prowadzisz biuro rachunkowe (jako działalność gospodarczą) i świadczysz usługi różnym zleceniodawcom.

Zasady tej nie stosujesz natomiast, jeśli w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej wykonujesz pracę na podstawie [6]:

- umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem,
- kontraktu menedżerskiego,
- umowy o podobnym charakterze (umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług).

Przychód uzyskiwany z takich umów stanowi dla celów podatkowych przychód z działalności wykonywanej osobiście. Umowa o zarządzanie jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń, a nie jako umowa wykonywana w ramach działalności pozarolniczej. Dlatego jeśli wykonujesz taką umowę, podlegasz ubezpieczeniom społecznym z jej tytułu. Gdy w ramach działalności wpisanej do CEIDG osiągasz przychody z działalności pozarolniczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) oraz z kontraktu menedżerskiego, następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń.

Ważne!

Aby można było traktować umowę zlecenia jako wykonywaną w ramach działalności gospodarczej, przychód z tej umowy musi być opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej.

- **Działalność, dla której minimalną podstawę wymiaru składek stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego**

Prowadzisz działalność i minimalna podstawa wymiaru składek wynosi dla Ciebie 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego? Oprócz tego wykonujesz umowę zlecenia lub równoważną? Obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej działalności, jeżeli podstawa wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia jest niższa od tych 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Możesz być dobrowolnie, na swój wniosek, objęty ubezpieczeniami również z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia.

Gdy podstawa wymiaru składek z tytułu umowy wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, możesz wybrać tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: umowę albo działalność.

Ważne!

Kiedy podstawę wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia stanowi przychód, w miesiącach, w których nie masz przychodu (np. nie dostajesz wynagrodzenia), obowiązkowe są dla Ciebie ubezpieczenia społeczne z tytułu działalności.

Przykład 7

Pan Maciej prowadzi pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2015 roku. Obowiązuje go najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Od 1 lutego 2022 roku do 28 lutego 2022 roku pan Maciej wykonuje również pracę na podstawie umowy zlecenia. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu tej umowy wyniosła 30% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

W lutym 2022 roku dla pana Macieja obowiązkowe są ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności. Jeśli chce, możemy dodatkowo objąć go ubezpieczeniami społecznymi tytułu umowy.

Przykład 8

Pani Sylwia prowadzi pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2016 roku. Obowiązuje ją najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Od 1 lutego 2022 roku do 28 lutego 2022 roku pani Sylwia wykonuje pracę na podstawie 2 umów zlecenia. Podstawa wymiaru składek z pierwszej umowy wynosi 20% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, z drugiej – 50% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

W lutym 2022 roku dla pani Sylwii obowiązkowe są ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności. Jeśli chce, możemy dodatkowo objąć ją ubezpieczeniami społecznymi z tytułu obu umów.

Przykład 9

Pan Adam prowadzi działalność gospodarczą od 1 stycznia 2016 roku. Z tego tytułu obowiązuje go najniższa podstawa wymiaru składek w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Od 1 lutego 2022 roku do 28 lutego 2022 roku wykonuje pracę na podstawie 2 umów zlecenia. Podstawa wymiaru składek z pierwszej umowy wynosi 20% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, z drugiej – 70% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

W lutym 2022 roku dla pana Adama obowiązkowe są ubezpieczenia społeczne z tytułu działalności i dobrowolne z tytułu obu umów zleceń. Jeśli chce, może zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń na umowę, z której podstawa wymiaru składek wynosi 70% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Wtedy z tytułu działalności i drugiej umowy będzie mógł się ubezpieczyć dobrowolnie.

- **Działalność gospodarcza, dla której najniższą podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia albo indywidualnie ustalona kwota nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia i nie wyższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia**

Prowadzisz działalność, a Twoja minimalna podstawa wymiaru składek ma jedną z poniższych wartości:

- 30% minimalnego wynagrodzenia – „preferencyjne składki”,
- indywidualnie ustalona kwota, która mieści się między 30% minimalnego wynagrodzenia a 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia (PPWM) – „mały ZUS+”.

Ponadto pracujesz na podstawie umowy zlecenia lub równoważnej.

W tej sytuacji obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom społecznym z obu tytułów: działalności i umowy zlecenia.

Wyjątek stanowi sytuacja, gdy podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności lub wykonywania umowy, z zachowaniem zasady kolejności powstawania tytułów, osiągnie kwotę minimalnego wynagrodzenia. Możesz jednak na bieżąco zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 10

Pan Jan prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 stycznia 2022 roku. Z tytułu działalności rozlicza składki za każdy miesiąc od podstawy wymiaru składek w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia (903 zł).

Od 1 lutego 2022 roku pan Jan wykonuje także pracę na podstawie umowy zlecenia. Przychód z tytułu umowy w każdym miesiącu wynosi 1200 zł. Dla pana Jana obowiązkowe są ubezpieczenia społeczne z obu tytułów: działalności gospodarczej i umowy zlecenia.

Przykład 11

Pani Wanda pracuje na podstawie 2 umów zlecenia:

- umowy z firmą A; zaczęła wykonywać tę umowę 1 stycznia 2020 roku,
- umowy z firmą B; zaczęła wykonywać tę umowę 15 stycznia 2020 roku.

W każdym miesiącu przychód z tytułu umowy z firmą A wynosi 1100 zł, a z firmą B – 1200 zł. Minimalne wynagrodzenie w 2020 roku wynosi 2600 zł.

Od 1 lutego 2020 roku pani Wanda prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek nie niższa niż 30% minimalnego

wynagrodzenia. Łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umów zlecenia wynosi 2 700 zł, czyli jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie w 2020 roku. Pani Wanda nie podlega więc obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności.

Przykład 12

Pan Michał rozpoczął pozarolniczą działalność gospodarczą 1 stycznia 2022 roku. Najniższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi dla niego 30% minimalnego wynagrodzenia. Pan Michał co miesiąc deklaruje jednak jako podstawę wymiaru składek 4 000 zł.

Pan Michał zawarł też umowę zlecenia na okres od 1 do 20 lutego 2022 roku. Jego przychód z tej umowy wyniósł w lutym 2022 roku 6 200 zł.

Minimalne wynagrodzenie w 2022 roku wynosi 3 010 zł.

Ponieważ podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu działalności jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie, pan Michał nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia.

Szczegółowe zasady rozstrzygnięcia tego zbiegu znajdziesz w poradniku „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych”.

Ważne!

Podlegasz ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu pozarolniczej działalności, kiedy prowadzisz działalność i spełniasz wszystkie poniższe warunki:

- zawarłeś umowę zlecenia lub równoważną,
- jesteś studentem lub uczniem szkoły ponadpodstawowej,
- nie ukończyłeś 26 lat.

Nie ma znaczenia Twoje obywatelstwo ani to, w jakim kraju studiujesz.

C. Pozarolnicza działalność (współpraca), umowa o pracę i umowa zlecenia

Równocześnie prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) oraz pracujesz na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia, którą zawarłeś z innym podmiotem niż Twój pracodawca i której dla niego nie wykonujesz? Zwykle podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu umowy o pracę.

Inaczej jest, jeżeli podstawa wymiaru składek na Twoje ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy w przeliczeniu na miesiąc jest niższa od minimalnego wyna-

grodzienia. Wtedy podlegasz obowiązkowo tym ubezpieczeniom również z tytułu prowadzonej działalności (współpracy) lub umowy zlecenia.

To, który tytuł będzie drugim obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń, ustalasz na podstawie obowiązującej Cię najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności:

- Jeżeli podstawa musi wynosić co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego a ta z tytułu umowy jest od niej niższa, drugim obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń jest pozarolnicza działalność.
- Jeżeli podstawa musi wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia (w tym indywidualnie ustaloną kwotę, czyli „mały ZUS+”), obowiązek ubezpieczeń obejmuje dodatkowo i działalność, i umowę zlecenia. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy podstawa wymiaru z tytułu, który rozpoczął się jako pierwszy, osiąga co najmniej kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 13

Pani Edyta od stycznia 2016 roku prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązuje ją najniższa podstawa wymiaru składek równa 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Ponadto pani Edyta pracuje na podstawie umowy o pracę na ½ etatu i nie ma w umowie zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. W 2020 roku wynosi ono 2 600 zł.

Dodatkowo pani Edyta w lutym 2020 roku wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, którą zawarła z innym podmiotem niż pracodawca i której nie wykonuje na rzecz pracodawcy. Podstawa wymiaru składek z tej umowy wynosi 50% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Pani Edyta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę i z działalności. Z tytułu umowy zlecenia może ubezpieczyć się dobrowolnie.

Przykład 14

Pan Marek prowadzi od 1 stycznia 2019 roku pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązuje go najniższa podstawa wymiaru składek jest równa 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2020 roku – 780 zł).

Ponadto pan Marek jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na ½ etatu i nie ma w umowie zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. W 2020 roku wynosi ono 2 600 zł.

Dodatkowo pan Marek w lutym 2020 roku wykonuje umowę zlecenia, którą zawarł z innym podmiotem niż pracodawca i której nie wykonuje na rzecz pracodawcy. Podstawa wymiaru składek z tytułu tej umowy wynosi 600 zł.

W lutym 2020 roku pan Marek podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym ze wszystkich tytułów: umowy o pracę, pozarolniczej działalności gospodarczej oraz umowy zlecenia.

Równocześnie prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) i pracujesz na podstawie umowy o pracę oraz umowy zlecenia z własnym pracodawcą? Przychód z takiej umowy traktujemy jak przychód ze stosunku pracy. Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności zależy wtedy od tego, jaka jest łączna podstawa z tytułu stosunku pracy oraz umowy zlecenia. Jeżeli podstawa ta w przeliczeniu na miesiąc jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, musisz opłacać składki na ubezpieczenia społeczne także z tytułu działalności (współpracy).

W tym przypadku ubezpieczenia społeczne są obowiązkowe zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i umowy zlecenia. Nie ma znaczenia wysokość podstawy ze stosunku pracy. Zleceniobiorcę traktujemy bowiem w takich przypadkach jak pracownika – zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych.

Kiedy prowadzisz działalność gospodarczą i w jej ramach wykonujesz umowę zlecenia zgodną z przedmiotem działalności, a umowę tę zawarłeś z pracodawcą, to drugim tytułem do ubezpieczeń społecznych po stosunku pracy jest działalność gospodarcza. (Musisz przy tym uwzględnić nasze wcześniejsze wyjaśnienia).

D. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności

Prowadzisz kilka rodzajów pozarolniczej działalności? Ubezpieczenia społeczne są obowiązkowe tylko z jednego, wybranego przez Ciebie rodzaju działalności. Z tytułu pozostałych rodzajów działalności nie obejmujemy Cię ubezpieczeniami.

E. Współpraca z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność lub korzystającymi z „ulgi na start”

Spełniasz warunki, aby objąć Cię ubezpieczeniami społecznymi z tytułu współpracy z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność lub korzystającymi z „ulgi na start”? Podlegasz ubezpieczeniom obowiązkowo z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Z pozostałych tytułów możesz być objęty ubezpieczeniami dobrowolnie, jeśli złożysz wniosek. Przysługuje Ci również prawo do zmiany tytułu ubezpieczeń.

F. Pozarolnicza działalność (współpraca) i bycie duchownym

Spełniasz warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi zarówno z tytułu pozarolniczej działalności (współpracy) innej niż pozarolnicza działalność gospodarcza, jak i z tytułu bycia duchownym? Obowiązkowo obejmujemy Cię ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał wcześniej. Możesz jednak na swój wniosek zostać objęty ubezpieczeniami społecznymi z drugiego tytułu lub zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń.

Ważne!

Jeżeli jesteś duchownym i prowadzisz jednocześnie pozarolniczą działalność **gospodarczą**, obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej działalności.

G. Pozarolnicza działalność (współpraca) i urlop wychowawczy albo zasiłek macierzyński

Prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) i jednocześnie spełniasz warunki, aby objąć Cię obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi z tytułu zasiłku macierzyńskiego? Obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu tego zasiłku. Na Twój wniosek możemy objąć Cię ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.

Ważne!

Zasady te obowiązują także wtedy, jeśli masz ustalone prawo do emerytury lub renty.

Jesteś na urlopie wychowawczym i jednocześnie prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz)? Podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności (współpracy).

Przykład 15

Pani Anna jest na urlopie wychowawczym i prowadzi pozarolniczą działalność. Podlega ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu działalności.

Pani Anna musi poinformować swojego pracodawcę, który udzielił urlopu, że ma inny tytuł do ubezpieczeń społecznych. Na tej podstawie pracodawca przestanie wykazywać panią Annę w imiennych raportach miesięcznych. Budżet państwa przestanie finansować składki na jej ubezpieczenia społeczne.

Przykład 16

Pani Janina prowadzi pozarolniczą działalność. Od 1 stycznia 2022 roku ma prawo do zasiłku macierzyńskiego, ale nie zawiesiła swojej działalności.

Od stycznia 2022 roku pani Janina obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zasiłku. Z tytułu działalności od tej daty podlega obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Może również na swój wniosek przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych.

H. Pozarolnicza działalność (współpraca) i pozostawanie w stosunku służbowym

Nie podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, jeżeli prowadzisz działalność i jednocześnie jesteś w stosunku służby jako żołnierz zawodowy lub funkcjonariusz:

- Policji,
- Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu,
- Straży Granicznej,
- Państwowej Straży Pożarnej,
- Służby Więziennej,
- Służby Ochrony Państwa,
- Służby Celno-Skarbowej,
- Straży Marszałkowskiej.

Możesz dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności (współpracy).

I. Pozarolnicza działalność oraz „mały ZUS+” i praca nakładczą

- **Działalność, dla której minimalną podstawę wymiaru składek stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego**

Prowadzisz działalność i minimalna podstawa wymiaru składek wynosi dla Ciebie 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Oprócz tego wykonujesz pracę nakładczą.

Podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę nakładczą jest niższa od Twojej minimalnej podstawy z działalności? Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności.

Twoja podstawa wymiaru składek jako wykonawcy wynosi co najmniej tyle, ile Twoja minimalna podstawa z działalności? Możesz wybrać, z jakiego tytułu będziesz ubezpieczony obowiązkowo.

Przykład 17

Pan Andrzej prowadzi pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2016 roku. Najniższą podstawą jest dla niego 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Od 1 kwietnia 2020 roku do 30 czerwca 2020 roku pan Andrzej wykonuje dodatkowo pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą. Z tytułu tej umowy osiąga przychód w wysokości:

- w kwietniu 2020 roku – 40% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego,
- w maju 2020 roku – 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego,
- w czerwcu 2020 roku – 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Pan Andrzej w kwietniu 2020 roku nadal podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. W maju i czerwcu 2020 roku może wybrać/zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

- **Działalność gospodarcza, dla której najniższą podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia albo indywidualnie ustalona kwota nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia i nie wyższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia**

Opłacasz składki od podstawy wymiaru równej 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia albo od kwoty ustalonej indywidualnie? Obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów: działalności gospodarczej i pracy nakładczej.

Z obu tytułów podlegasz ubezpieczeniom również wtedy, gdy z tytułu działalności zadeklarujesz kwotę niższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Natomiast jeśli z tytułu działalności zadeklarujesz podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, obowiązkowe są dla Ciebie ubezpieczenia społeczne z tego tytułu. Gdy podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę nakładczą także wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przysługuje Ci wybór/zmiana tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 18

Pani Zofia prowadzi od 1 stycznia 2021 roku pozarolniczą działalność gospodarczą. Najniższą podstawą wymiaru składek jest 30% minimalnego wynagrodzenia.

Od 1 do 28 lutego 2022 roku pracuje także na podstawie umowy o pracę nakładczą. Z tytułu tej umowy w lutym 2022 roku osiąga przychód w wysokości 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Pani Zofia w lutym 2022 roku podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z obu tytułów.

Przykład 19

Pan Krzysztof prowadzi od 1 stycznia 2017 roku pozarolniczą działalność gospodarczą. Najniższą podstawą wymiaru składek jest dla niego 30% minimalnego wynagrodzenia. Jednak co miesiąc pan Krzysztof deklaruje podstawę wymiaru składek w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Od 1 do 28 lutego 2020 roku pan Krzysztof pracuje także na podstawie umowy o pracę nakładczą. Przychód z tej umowy wyniósł 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Pan Krzysztof w lutym 2020 roku podlega więc obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności. Może jednak wybrać/zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na pracę nakładczą.

J. Przykłady innych zbiegów tytułów ubezpieczeń

Prowadzisz działalność gospodarczą lub (współpracujesz) i równocześnie **jesteś rolnikiem**? Podlegasz ubezpieczeniu społecznemu rolników, o ile spełniasz warunki określone w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników [7].

Prowadzisz działalność (współpracujesz) i jednocześnie **jesteś członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych**? Podlegasz ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba, która prowadzi pozarolniczą działalność (współpracuje) i jest pracownikiem [zob. pkt A].

Prowadzisz działalność (współpracujesz) i równocześnie **jesteś posłem lub senatorem pobierającym uposażenie**? Obejmiemy Cię ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał wcześniej. Możesz dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń również z drugiego tytułu lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Prowadzisz działalność (współpracujesz) i **pobierasz stypendium sportowe**? Podlegasz ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności (współpracy).

Prowadzisz działalność (współpracujesz) i **pobierasz zasiłek socjalny bądź świadczenie socjalne**? Podlegasz ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba, która prowadzi działalność (współpracuje) i jest pracownikiem [zob. pkt A].

Prowadzisz działalność i jednocześnie **pobierasz wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego** albo w okresie **korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie**? Podlegasz ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba, która prowadzi działalność (współpracuje) i jest pracownikiem [zob. pkt A].

Prowadzisz działalność (współpracujesz) i jednocześnie **odbywasz służbę zastępczą lub jesteś żołnierzem niezawodowym w służbie czynnej**? Ubezpieczeniom społecznym podlegasz tylko z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności (współpracy).

K. Pozarolnicza działalność i prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

Prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą i masz ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy? Do czasu ustalenia prawa do emerytury obowiązkowo podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności.

Nie ma znaczenia, jeśli masz uprawnienia do innej renty albo pobierasz inną rentę. Istotne jest tylko to, że ustaliliśmy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, a nie to, czy ją pobierasz.

Ważne!

Zasada ta Cię nie dotyczy, jeśli jesteś w jednej z następujących sytuacji:

- prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą i masz ustalone prawo do renty innej niż renta z tytułu niezdolności do pracy,
- masz ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i prowadzisz pozarolniczą działalność inną niż pozarolnicza działalność gospodarcza,
- masz ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i współpracujesz przy prowadzeniu pozarolniczej działalności bądź z osobami korzystającymi z „ulgi na start”,
- pobierasz rentę rodzinną, ale nie masz równocześnie ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy,
- masz ustalone prawo np. do wojskowych czy policyjnych rent inwalidzkich przyznawanych z tytułu niezdolności do służby czy rent rolniczych z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W takich przypadkach z tytułu działalności (współpracy) podlegasz ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 20

Pan Czesław ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie jest współnikiem spółki cywilnej.

Pan Czesław obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności do czasu, aż ustalimy mu prawo do emerytury. Od dnia, od którego będzie miał prawo do emerytury, będzie mógł dobrowolnie zgłosić się do tych ubezpieczeń z tytułu działalności (bycia współnikiem).

Przykład 21

Pani Klaudia ma ustalone prawo do renty rodzinnej. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą.

Pani Klaudia może dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności.

Przykład 22

Pan Tadeusz ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie jest współnikiem spółki jawnej.

Pan Tadeusz może dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń społecznych z tytułu pozarolniczej działalności.

Przykład 23

Pani Ewa ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i pozostaje w stosunku pracy. Podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest wyższa od minimalnego wynagrodzenia.

Pani Ewa może dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności.

Przykład 24

Pan Eryk ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i pozostaje w stosunku pracy. Podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest niższa od minimalnego wynagrodzenia.

Pan Eryk podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności do czasu ustalenia prawa do emerytury. Od dnia, od którego będzie miał prawo do emerytury, będzie mógł dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń z tego tytułu.

Przykład 25

Pani Magdalena ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od stycznia 2016 roku prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Najniższą podstawą wymiaru składek jest dla niej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, z której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

Do czasu ustalenia prawa do emerytury pani Magdalena podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej. Może też dobrowolnie zgłosić się do nich z tytułu umowy zlecenia. Natomiast od dnia, od którego będzie miała prawo do emerytury, będzie obowiązkowo podlegać ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia. Z kolei z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej będzie mogła zgłosić się dobrowolnie.

Przykład 26

Pani Agnieszka ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od stycznia 2016 roku prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Najniższą podstawą wymiaru składek jest dla niej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Podstawa wymiaru składek z umowy zlecenia jest wyższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

Do czasu ustalenia prawa do emerytury pani Agnieszka obowiązkowo podlega ubezpieczeniom z wybranego tytułu. Z drugiego tytułu może zgłosić się do ubezpieczeń dobrowolnie. Natomiast od dnia, od którego będzie miała prawo do emerytury, obowiązkowo będzie podlegać ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia. Wtedy z tytułu działalności gospodarczej będzie mogła zgłosić się do ubezpieczeń dobrowolnie.

Przykład 27

Pan Robert ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie współpracuje przy działalności gospodarczej.

Pan Robert może dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń z tytułu współpracy.

Przykład 28

Pani Urszula ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i jest współnikiem w spółce jawnej.

Do czasu ustalenia prawa do emerytury pani Urszula obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności. Od dnia, od którego będzie miała prawo do emerytury, będzie mogła dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń.

Przykład 29

Pan Jerzy ma ustalone prawo zarówno do renty z tytułu niezdolności do pracy jak i do renty rodzinnej. Pobiera rentę rodzinną. Poza tym pan Jerzy prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą.

Do czasu ustalenia prawa do emerytury pan Jerzy obowiązkowo podlega ubezpieczeniom z tytułu działalności. Od dnia, od którego będzie miał prawo do emerytury, będzie mógł zgłosić się do ubezpieczeń z tego tytułu dobrowolnie.

L. Pozarolnicza działalność (współpraca) i prawo do emerytury lub renty

Prowadzisz pozarolniczą działalność lub współpracujesz i masz ustalone prawo do emerytury lub renty? Możesz dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności – pamiętajmy jednak o wyjątkach, które wskazaliśmy poprzednim podrozdziale [zob. pkt K].

Prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) i jednocześnie pracujesz na podstawie umowy o pracę oraz masz ustalone prawo do emerytury lub renty? Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy. Z tytułu pozarolniczej działalności (współpracy) możesz zgłosić się do ubezpieczeń społecznych dobrowolnie, niezależnie od tego, ile wynosi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy.

Jednocześnie prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) i masz ustalone prawo do emerytury lub renty oraz jesteś zatrudniony na podstawie umowy zlecenia? Obowiązkowe są dla Ciebie ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy zlecenia. Z tytułu działalności możesz zgłosić się do ubezpieczeń dobrowolnie.

Masz prawo do emerytury lub renty i prowadzisz pozarolniczą działalność oraz jednocześnie wykonujesz pracę na podstawie umowy zlecenia w ramach prowadzonej przez siebie działalności? Z tytułu działalności możesz zgłosić się do ubezpieczeń dobrowolnie. Z tytułu umowy zlecenia nie podlegasz ubezpieczeniom ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

Masz ustalone prawo do emerytury lub renty i wykonujesz pracę na podstawie umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktu menedżerskiego lub umowy o podobnym charakterze (umowy zlecenia, umowy o świadczenie usług), której przedmiot jest taki sam jak prowadzonej pozarolniczej działalności? W zakresie opłacania podatku dochodowego przychód z takich umów stanowi przychód z działalności wykonywanej osobiście. Umowa o zarządzanie jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń a nie jako

umowa wykonywana w ramach działalności pozarolniczej. Dlatego podlegasz ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej umowy.

Masz ustalone prawo do emerytury lub renty a w ramach wpisu do CEIDG osiągasz przychody z działalności pozarolniczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) i jednocześnie przychody z wykonywania kontraktu menedżerskiego? Następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń. W takiej sytuacji ze względu na ustalone prawo do emerytury lub renty podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu kontraktu menedżerskiego. Do ubezpieczeń z tytułu działalności możesz zgłosić się dobrowolnie.

Ważne!

- Kiedy rozstrzygamy zbieg działalności i prawa do emerytury lub renty, uwzględniamy także prawo do emerytury lub renty z tytułu zagranicznych ubezpieczeń społecznych bądź zaopatrzenia emerytalnego.
- Nie uznamy Cię za osobę, która ma ustalone prawo do renty, jeśli pobierasz rentę na podstawie przepisów prawa cywilnego (np. rentę wyrównawczą) albo rentę socjalną na podstawie ustawy o rencie socjalnej [8].

Przykład 30

Pan Janusz, który prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, pobiera rentę socjalną. Podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności.

2. Jaki jest zakres ubezpieczeń

Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca nie jest dla Ciebie jedynym tytułem do ubezpieczeń społecznych? Podlegasz ubezpieczeniom **albo obowiązkowo, albo dobrowolnie**.

Jeżeli ubezpieczenia społeczne są dla Ciebie **obowiązkowe**, podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Do ubezpieczenia chorobowego możesz się zgłosić dobrowolnie.

Jeżeli natomiast ubezpieczeniom podlegasz **dobrowolnie**, w przypadku przystąpienia do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, obejmemy Cię również ubezpieczeniem wypadkowym. W ogóle nie podlegasz ubezpieczeniu chorobowemu.

O tym, kiedy rozpoczyna się i ustaje obowiązek ubezpieczeń piszemy w [rozdziale II](#). Zasady przystąpienia i ustawiania dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych są takie same jak opisane w tym rozdziale w odniesieniu do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

IV. Na jakich zasadach opłacasz składki, kiedy prowadzisz działalność (współpracujesz)

1. Podstawa wymiaru składek

Podstawą wymiaru składek jest kwota, od której opłacasz składki na ubezpieczenia społeczne.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe jest taka sama jak podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jeżeli więc podlegasz ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym np. od początku miesiąca, a do ubezpieczenia chorobowego przystąpisz w trakcie tego miesiąca, nie zmniejszasz podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe.

Kiedy ustalasz podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe, nie stosujesz ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek, które obowiązują dla podstawy na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jednak podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

Najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne podlega odpowiedniemu zmniejszeniu za miesiąc, w trakcie którego objęliśmy Cię ubezpieczeniami lub w trakcie którego Twoje ubezpieczenia ustały. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt III UZP 1/19, proporcjonalnemu zmniejszeniu ulega kwota najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez względu na jej wysokość zadeklarowaną przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność. Dlatego też, jeśli zadeklarujesz wyższą podstawę wymiaru składek od najniższej i np. masz prawo do zasiłku chorobowego, możesz skorygować tylko tę część podstawy, która odpowiada wysokości najniższej obowiązującej Cię podstawy (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, 30% minimalnego wynagrodzenia, indywidualnie ustaloną podstawę w ramach ZUS+).

Aby obliczyć obniżoną podstawę:

1. podziel kwotę najniższej podstawy miesięcznej przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca,
2. pomnóż wynik przez liczbę dni, gdy byłeś ubezpieczony,
3. dodaj różnicę między zadeklarowaną podstawą a najniższą podstawą przed pomniejszeniem.

Pamiętaj, żeby nie zaokrąglić wyniku dzielenia! Nie ma znaczenia, ile miejsc po przecinku pokazuje użyta maszyna licząca. Wynik dzielenia koniecznie pomnóż w całości.

Dopiero po przemnożeniu zaokrąglisz ustaloną podstawę do pełnych groszy. Przyjmij przy tym, że przy zaokrągleniu uwzględniasz trzecie miejsce po przecinku. Obliczoną podstawę zaokrąglisz do pełnych groszy w górę – jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, albo w dół – jeżeli końcówka jest niższa od 0,50 grosza.

Przedstawioną zasadę zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek zastosuj także w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu spełniasz warunki do przyznania zasiłku.

Przykład 31

Dla pana Kacpra najniższą podstawą wymiaru składek jest w 2020 roku kwota 780 zł. Miał prawo do zasiłku chorobowego od 26 do 31 stycznia 2020 r. Za styczeń zadeklarował jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne 1 000 zł. Za styczeń 2020 r. może skorygować swoją podstawę w następujący sposób:

$$780\text{zł} : 31 \text{ (liczba dni miesiąca)} = 25,1612903 \text{ zł}$$

$$25,1612903 \text{ zł} \times 25 \text{ (liczba dni podlegania ubezpieczeniom)} = 629,032258 \text{ zł} = 629,03 \text{ zł}$$

$$629,03 \text{ zł} + (1\ 000 \text{ zł} - 780 \text{ zł}) = 629,03 \text{ zł} + 220 \text{ zł} = 849,03 \text{ zł}$$

Pan Kacper może skorygować podstawę wymiaru za styczeń 2020 r. do kwoty 849,03 zł.

Zawiesiłeś działalność? W okresie jej zawieszenia możesz dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Jeśli przystąpisz do tych ubezpieczeń, podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia ustalasz według zasad, które obowiązywały Cię, zanim zawiesiłeś działalność. Twoja minimalna podstawa wymiaru składek wynosi więc odpowiednio:

- 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe,

- 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia – do 24 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności wlicz także okres zawieszenia, w tym również okres, w którym przystąpiłeś do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (opłacałeś składki od podstawy wymiaru 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia); jeżeli 24 miesiące upłyną w trakcie zawieszenia działalności, od pierwszego dnia 25. miesiąca musisz płacić składki od podstawy równej co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego,
- indywidualnie ustaloną kwotę, nie niższą niż 30% minimalnego wynagrodzenia i nie wyższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, tzw. mała działalność gospodarcza/mały ZUS. Podstawę tę ustalasz raz na dany rok kalendarzowy. Dlatego, jeśli ten rok upłynie w trakcie zawieszenia działalności, w przypadku spełniania warunków, ustalasz nową najniższą podstawę wymiaru składek od 1 stycznia. Możesz też zrezygnować z „małego ZUS+” i opłacać składki od zadeklarowanej kwoty nie niższej od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Jesteś wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością albo wspólnikiem spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, komplementariuszem spółki komandytowo-akcyjnej? Możesz dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, gdy spółka zawiesi działalność. Najniższa podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia nie może być w Twoim przypadku niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

A. Preferencyjna podstawa wymiaru składek – jeśli zaczynasz działalność lub skończyłeś korzystać z „ulgi na start”

- **Rozpoczynasz prowadzenie działalności i nie korzystasz z „ulgi na start”**

Podczas pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia działalności możesz płacić składki od preferencyjnej podstawy, jeśli spełnisz odpowiednie warunki. Kwota, którą zadeklarujesz, musi wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia [9].

Warunki, które musisz spełnić, aby mieć prawo do preferencyjnej podstawy, są następujące:

- nie prowadzisz pozarolniczej działalności ani nie prowadziłeś jej w ciągu ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej,
- nie wykonujesz działalności gospodarczej na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywałeś w ramach sto-

sunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres działalności gospodarczej.

Ważne!

Współpracowałeś z kimś w ramach stosunku pracy, a obecnie robisz dla tej osoby to samo, ale w ramach swojej działalności? Niestety nie możesz skorzystać z preferencyjnej podstawy.

• Rozpoczynasz działalność i korzystasz z „ulgi na start”

Masz prawo opłacać składki od preferencyjnej podstawy po 6 miesiącach „ulgi na start”, o ile spełniasz określone warunki. Z preferencyjnej podstawy możesz też skorzystać wcześniej, jeśli zrezygnowałeś z „ulgi na start” przed upływem 6 miesięcy [10].

Aby móc opłacać składki od preferencyjnej podstawy, musisz jednak spełnić te same warunki co osoby, które rozpoczynają działalność bez ulgi na start, tj.:

- nie prowadzisz pozarolniczej działalności ani nie prowadziłeś jej w ciągu ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej,
- nie wykonujesz działalności gospodarczej na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywałeś w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres działalności gospodarczej.

W tej sytuacji 24 miesiące preferencyjnej podstawy liczysz od jednego z poniższych terminów:

- od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniami społecznymi, ale dzień ten nie może być wcześniejszy od dnia, w którym zgłosisz wniosek – jeśli rezygnujesz z „ulgi na start” przed upływem 6 miesięcy
- od następnego dnia po upływie 6 miesięcy – jeśli będziesz korzystać z „ulgi na start” cały dopuszczalny okres; nie ma znaczenia, czy będziesz wówczas podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, czy tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu (np. z powodu zbiegu tytułów) ani czy zawieszysz działalność bezpośrednio po 6-miesięcznej „uldze na start”.

Przykład 32

Pani Klaudia rozpoczyna działalność gospodarczą 30 kwietnia 2020 roku. Jednocześnie od 1 marca 2019 roku do 31 grudnia 2020 r. jest zatrudniona na czas nieokreślony na podstawie umowy o pracę na cały etat.

Pani Klaudia korzysta z „ulgi na start” do 31 października 2020 roku. Ponieważ umowa o pracę będzie trwała także po tej dacie, z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej nadal będzie podlegała tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Ubezpieczeniami społecznymi z tytułu działalności zostanie objęta obowiązkowo dopiero, gdy ustanie stosunek pracy.

Jednak okres 24 miesięcy rozpocznie się od 1 listopada 2020 roku i będzie trwał do 31 października 2022 roku.

Jeśli zawieszysz działalność, nie wydłuży to okresu 24 miesięcy preferencyjnej podstawy – ani po „uldze na start”, ani jeśli rozpocząłeś działalność bez niej.

Warunek, abyś nie wykonywał działalności dla byłego bądź obecnego pracodawcy dotyczy nie tylko pierwszego dnia działalności, lecz całego 24-miesięcznego okresu. Oznacza to, że od dnia, w którym rozpoczniesz działalność na rzecz byłego pracodawcy, tracisz prawo do ustalania preferencyjnej podstawy. Dzieje się tak również wtedy, gdy moment ten nastąpi np. po kilku miesiącach, od kiedy rozpoczniesz działalność. Ponownie prawo to zyskujesz od dnia, w którym przestaniesz wykonywać działalność na rzecz byłego pracodawcy.

Składek na ubezpieczenia społeczne od preferencyjnej podstawy nie opłacasz jeśli w ostatnich 60 miesiącach kalendarzowych przed rozpoczęciem wykonywania działalności gospodarczej byłeś w jednej z następujących sytuacji lub obecnie w niej jesteś:

- prowadziłeś pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych,
- wykonywałeś działalność twórczą lub artystyczną,
- prowadziłeś działalność gospodarczą w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne albo taką, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- byłeś wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej,
- byłeś akcjonariuszem prostej spółki akcyjnej wnoszącym do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług,
- byłeś komplementariuszem spółki komandytowo-akcyjnej (począwszy od 1 stycznia 2023 r.),

- prowadziłeś publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół na podstawie Prawa oświatowego.

Rozpoczynasz pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce i w związku z tym podlegasz polskiemu ustawodawstwu, a prowadziłeś działalność także w innym państwie członkowskim UE (EOG bądź Szwajcarii). Nie pozbawia Cię to prawa do deklarowania do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwoty nie niższej niż **30%** minimalnego wynagrodzenia, o ile dla działalności zagranicznej **przez cały okres jej prowadzenia w innym państwie nie było właściwe polskie ustawodawstwo**.

Składki za osoby współpracujące zawsze opłacasz od kwoty nie niższej od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Masz taki obowiązek także wtedy, gdy Ty jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą opłacasz składki od kwoty nie niższej od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 33

Pan Jarosław rozpoczął pozarolniczą działalność gospodarczą 1 stycznia 2022 roku. Jest to jego pierwsza działalność i nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy, u którego pracował do 31 grudnia 2021 roku.

Od 1 stycznia 2022 roku z tytułu działalności pan Jarosław musi opłacać składki liczone od podstawy nie niższej od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 34

Pani Agata rozpoczęła pozarolniczą działalność gospodarczą 1 stycznia 2022 roku. Od 1 grudnia 2018 roku podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako wspólnik spółki jawnej.

Od 1 stycznia 2022 roku pani Agata nie może opłacać składek od preferencyjnej podstawy.

Przykład 35

Pan Krzysztof rozpoczął pozarolniczą działalność gospodarczą 1 grudnia 2019 roku. Od 1 września 2019 roku podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Od 1 września 2019 roku do 30 listopada 2019 roku podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pana Krzysztofa jako wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością musi wynosić co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Od 1 grudnia 2019 roku pan Krzysztof nadal nie może opłacać składek od zadeklarowanej kwoty nie niższej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 36

Pani Beata rozpoczęła pozarolniczą działalność gospodarczą 15 września 2020 roku. Wcześniej do 1 września 2015 roku włącznie prowadziła pozarolniczą działalność. Przerwa w prowadzeniu działalności wyniosła 59 miesięcy kalendarzowych.

Od 15 września 2020 r. Pani Beata nie może opłacać składek od zadeklarowanej kwoty nie niższej jednak niż 30% minimalnego wynagrodzenia. Podstawę za wrzesień 2020 roku powinna ustalić proporcjonalnie do liczby dni ubezpieczenia - kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom.

Przykład 37

Pan Antoni prowadził pozarolniczą działalność do 31 sierpnia 2015 roku. Kolejną działalność gospodarczą rozpoczął 15 września 2020 roku. Przerwa wyniosła 60 miesięcy kalendarzowych. Pan Antoni nigdy nie był pracownikiem.

Od 15 września 2020 roku przez 24 miesiące pan Antoni korzysta z preferencyjnej podstawy, która musi wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Kiedy pan Antoni będzie ustalać podstawę wymiaru składek za wrzesień 2020 roku, powinien pamiętać, że w przypadku objęcia ubezpieczeniami społecznymi w trakcie miesiąca kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom.

Przykład 38

Pani Iwona rozpoczęła pozarolniczą działalność gospodarczą 1 stycznia 2022 roku. Działalność wykonuje na rzecz 3 kontrahentów. Jednym z nich jest jej były pracodawca, u którego była zatrudniona do 31 grudnia 2021 roku i na rzecz którego wykonywała w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres jej działalności gospodarczej.

Pani Iwona nie ma prawa opłacać składek na ubezpieczenia społeczne od preferencyjnej kwoty.

Przykład 39

Pani Renata rozpoczęła swoją pierwszą działalność gospodarczą – stała się współnikiem spółki cywilnej – 15 stycznia 2022 roku. Spółka działa już od 1 października 2016 roku i nie wykonuje działalności na rzecz byłego pracodawcy pani Renaty.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pani Renaty musi wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 40

Pan Wiktor rozpoczął swoją pierwszą działalność gospodarczą – stał się współnikiem spółki cywilnej – 1 stycznia 2020 roku. Do 31 grudnia 2019 roku był pracownikiem tej spółki.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pana Wiktora nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 41

Pani Joanna rozpoczęła swoją pierwszą działalność gospodarczą 1 grudnia 2019 roku. Nie wykonuje jej na rzecz swojego byłego pracodawcy. Od 1 stycznia 2020 roku stała się również współnikiem spółki cywilnej, która także nie wykonuje działalności na rzecz byłego pracodawcy pani Joanny. Pani Joanna zgłosiła się i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu indywidualnej działalności gospodarczej.

Pani Joanna ma prawo korzystać z preferencyjnej podstawy. Musi ona wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 42

Pani Urszula rozpoczęła swoją pierwszą działalność gospodarczą 1 stycznia 2020 roku. Nie wykonuje jej na rzecz swojego byłego pracodawcy. Od 1 lutego 2020 roku stała się współnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Pani Urszula zgłosiła się i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej rozpoczętej 1 stycznia 2020 roku. Ma prawo korzystać z preferencyjnej podstawy, która wynosi co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 43

Pan Marcin rozpoczął swoją pierwszą działalność gospodarczą 25 stycznia 2022 roku. Nie wykonuje jej na rzecz swojego byłego pracodawcy.

Pan Marcin opłaca składki od preferencyjnej podstawy, wynoszącej co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia, do 31 stycznia 2024 roku (przez 24 miesiące kalendarzowe).

Przykład 44

Pani Zofia rozpoczęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 lutego 2020 roku. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pani Zofii nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia do 31 stycznia 2022 roku (przez 24 miesiące kalendarzowe).

Przykład 45

Pan Karol ma polskie obywatelstwo. Do 31 grudnia 2021 roku prowadził działalność gospodarczą w Hiszpanii i był objęty hiszpańskim ubezpieczeniem społecznym. Od 1 stycznia 2022 roku prowadzi w Polsce ten sam/lub inny rodzaj działalności gospodarczej na podstawie wpisu do CEIDG i obowiązkowo podlega polskim ubezpieczeniom społecznym.

Pan Karol ma prawo korzystać z preferencyjnej podstawy od 1 stycznia 2022 roku. Musi ona wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 46

Pan Miguel, obywatel Hiszpanii, prowadził działalność gospodarczą w tym kraju do 31 grudnia 2019 roku. Podlegał ubezpieczeniom społecznym w Hiszpanii. Od 1 stycznia 2020 roku prowadzi ten sam rodzaj działalności gospodarczej na podstawie wpisu do CEIDG w Polsce i podlega polskim ubezpieczeniom społecznym.

Pan Miguel ma prawo opłacać składkę od preferencyjnej podstawy. Podstawa ta musi wynosić co najmniej 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 47

Pan Grzegorz (polski obywatel) od 1 czerwca 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku prowadził działalność gospodarczą w Niemczech. Jednocześnie był zatrudniony w Polsce na podstawie umowy o pracę i podlegał polskim przepisom ubezpieczeniowym. Od 1 stycznia 2020 roku jego jedyną aktywnością zawodową jest działalność gospodarcza w Polsce na podstawie wpisu do CEIDG. Podlega obowiązkowo polskim ubezpieczeniom społecznym wyłącznie z tego tytułu.

Pan Grzegorz nie może korzystać z preferencyjnej podstawy. Do działalności prowadzonej w Niemczech miały bowiem zastosowanie polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego.

B. Osiągasz niewielkie przychody z działalności (masz prawo do tzw. małego ZUS+)

Aby skorzystać w danym roku z „małego ZUS+”:

- musisz prowadzić działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG lub innych przepisów szczególnych,
- Twój przychód z tytułu działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym nie mógł przekroczyć 120 000 zł.

Przykład 48

Pani Jowita prowadzi działalność gospodarczą od 1 listopada 2017 roku. Nigdy jej nie zawieszała. Aby pani Jowita mogła skorzystać z „małego ZUS+”, jej przychody z działalności gospodarczej w 2019 roku nie mogły przekroczyć 120 000 zł.

Jeśli w poprzednim roku rozpoczęłeś, zakończyłeś lub zawieszałeś działalność, przez co prowadziłeś ją tylko przez część roku, limit, którego nie mógł przekroczyć przychód z działalności, jest odpowiednio niższy.

Ustalasz go następująco:

1. dzielisz 120 000 zł przez liczbę dni kalendarzowych poprzedniego roku,
2. mnożysz wynik dzielenia przez liczbę dni kalendarzowych, gdy prowadziłeś działalność w poprzednim roku kalendarzowym.

Otrzymany wynik zaokrąglisz do pełnych groszy w górę, jeśli końcówka jest równa lub wyższa niż 0,5 grosza lub w dół, jeśli jest niższa.

Przykład 49

Pan Mariusz prowadził działalność gospodarczą od 2 lutego 2017 roku do 31 grudnia 2019 roku. Zawiesił ją na miesiąc: od 1 do 31 marca 2019 roku. W 2020 roku wciąż ją prowadzi.

W 2019 roku było 365 dni. Pan Mariusz prowadził działalność gospodarczą przez 334 dni. Limit, którego nie mogły przekroczyć jego przychody z działalności gospodarczej w 2019 roku, aby mógł skorzystać z małego ZUS w 2020 roku, wynosi:

$(120\ 000\ \text{zł} : 365) \times 334 = 109\ 808,219\ \text{zł} \sim 109\ 808,22\ \text{zł}$.

Ważne!

Liczba dni prowadzenia działalności gospodarczej odpowiada liczbie dni, gdy w poprzednim roku podlegałeś ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu tej działalności. Dlatego nie uwzględniaj w niej dni, gdy prowadziłeś działalność gospodarczą, ale podlegałeś ubezpieczeniu w KRUS albo za granicą. Uwzględnij natomiast liczbę dni, gdy korzystałeś z tzw. ulgi na start.

Przykład 50

Pani Kamila prowadzi działalność gospodarczą, ale do 30 września 2019 roku podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlegała w 2019 roku przez 92 dni. Limit, którego nie mogą przekroczyć przychody z jej działalności gospodarczej, aby mogła skorzystać z „małego ZUS”+, wynosi:

$$(120\ 000 : 365) \times 92 = 30\ 246,5753\ \text{zł} \sim 30\ 246,58\ \text{zł}.$$

Przykład 51

Pan Krzysztof w 2019 roku:

- od 1 czerwca do 30 listopada korzystał z tzw. ulgi na start,
- od 1 grudnia jest objęty ubezpieczeniami społecznymi i opłaca składki na te ubezpieczenia od podstawy wymiaru, która wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

W 2018 roku prowadził pozarolniczą działalność jako wspólnik spółki jawnej. Nie mógł więc w 2019 roku opłacać składek na ubezpieczenia społeczne od preferencyjnej podstawy nie niższej niż 30% minimalnego wynagrodzenia.

Limit dla przychodów z działalności gospodarczej pana Krzysztofa wynosi:

$$(120\ 000\ \text{zł} : 365) \times 214 = 70\ 356,1644\ \text{zł} \sim 70\ 356,16\ \text{zł}.$$

W danym roku kalendarzowym **nie możesz skorzystać z „małego ZUS+”** w następujących przypadkach:

- W poprzednim roku prowadziłeś działalność gospodarczą krócej niż 60 dni, tj. podlegałeś ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu tej działalności krócej niż 60 dni.

Przykład 52

Pan Janusz był objęty ubezpieczeniami społecznymi z tytułu działalności gospodarczej od

1 lutego do 31 marca 2019 roku, czyli przez 59 dni. Nie może więc korzystać z „małego ZUS”.

- W poprzednim roku rozliczałeś się w formie karty podatkowej i korzystałeś ze zwolnienia sprzedaży od podatku VAT. Warunki te musisz spełniać łącznie. (Jeśli rozliczałeś się w formie karty podatkowej i nie korzystałeś ze zwolnienia sprzedaży od podatku VAT, przychodem z działalności gospodarczej jest wartość sprzedaży, o której mowa w art. 2 pkt 22 ustawy o podatku od towarów i usług, która podlega opodatkowaniu tym podatkiem, bez kwoty tego podatku).
- W poprzednim roku podlegałeś ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu także z tytułu innej pozarolniczej działalności, np. jako wspólnik spółki jawnej.

Przykład 53

Pan Tobiasz był objęty ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do 10 stycznia 2019 roku. Od 1 września 2019 roku prowadzi działalność gospodarczą. Pan Tobiasz nie może korzystać z „małego ZUS+” w 2020 roku.

- Spełniasz warunki, aby opłacać składki od preferencyjnej podstawy wymiaru, tj. od kwoty nie niższej niż 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 54

Pan Marek od 1 sierpnia 2020 roku opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od preferencyjnej podstawy wymiaru. Okres 24 miesięcy, w których opłaca niższe składki, mija 31 lipca 2022 roku. Jeśli pan Marek spełnia pozostałe warunki, od 1 sierpnia 2022 roku będzie mógł korzystać z „małego ZUS+”.

- Wykonujesz dla byłego bądź obecnego pracodawcy to, co robiłeś dla niego jako pracownik w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym.

Przykład 55

Od 1 stycznia 2019 roku pani Leokadia prowadzi działalność gospodarczą. Od 1 do 31 grudnia 2019 roku pracowała na podstawie umowy o pracę jako sekretarka. Od 1 stycznia 2020 roku rozszerzyła zakres swojej działalności i w jej ramach obsługuje sekretariat dla swojego byłego pracodawcy. Współpracuje z nim do 31 maja

2020 roku. Z „małego ZUS+” będzie mogła korzystać od 1 czerwca 2020 roku, o ile spełni pozostałe warunki.

Ważne!

- Nie skorzystasz z „małego ZUS+” w pierwszym roku działalności gospodarczej.
- „Mały ZUS+” możesz opłacać, jeśli korzystałeś wcześniej z „ulgi na start” lub preferencyjnych składek.
- Niższe składki na ubezpieczenia społeczne w ramach „małego ZUS+” możesz opłacać maksymalnie przez 36 miesięcy w ciągu ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych działalności gospodarczej. Jako miesiąc kalendarzowy przyjmij każdy miesiąc, w którym podlegałeś ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu przez co najmniej jeden dzień. Do miesięcy tych wlicz miesiące korzystania z „małego ZUS”.

Najniższą podstawę wymiaru składek w ramach „małego ZUS+” ustalisz w 3 krokach:

1. Najpierw ustal przeciętny miesięczny dochód z działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym według wzoru:

$$\frac{\text{roczny dochód z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym}}{\text{liczba dni kalendarzowych prowadzenia pozarolniczej działalności}} \times 30$$

Otrzymany wynik zaokrąglij do pełnych groszy w górę, jeśli końcówka jest równa lub wyższa niż 0,5 grosza lub w dół, jeśli jest niższa.

Ważne!

Jeśli jesteś osobą, do której w poprzednim roku kalendarzowym miały zastosowanie przepisy dotyczące zryczałtowanego podatku dochodowego w formie:

- Karty podatkowej i nie korzystałeś ze zwolnienia z VAT, roczny dochód z działalności gospodarczej ustalisz mnożąc roczny przychód z tej działalności w poprzednim roku przez współczynnik 0,5,
- Ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, roczny dochód z działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym ustalisz mnożąc roczny przychód z tej działalności w poprzednim roku przez współczynnik 0,5.
- Wynik mnożenia musisz zaokrąglić do pełnych groszy, jeśli końcówka jest równa lub wyższa niż 0,5 grosza, lub w dół, jeśli jest niższa.

Ważne!

Jeśli Swoje składki na ubezpieczenia społeczne oraz osób z Tobą współpracujących zaliczyłeś do kosztów uzyskania przychodu, roczny dochód z działalności gospodarczej uzyskany w poprzednim roku kalendarzowym powiększ o kwoty tych składek.

2. Pomnóż przeciętny miesięczny dochód z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym przez współczynnik 0,5.

Otrzymany wynik zaokrąglaj do pełnych groszy w górę, jeśli końcówka jest równa lub wyższa niż 0,5 grosza lub w dół, jeśli jest niższa.

3. Porównaj otrzymany wynik z 30% minimalnego wynagrodzenia w roku, na który obliczasz podstawę, i 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Twoja najniższa podstawa wymiaru składek nie może być bowiem niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia ani nie może przekraczać 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ustalonej na dany rok.

Przykład 56

Pani Lidia spełnia warunki, aby skorzystać z „małego ZUS+” w 2020 roku. Obliczyła, że najniższa podstawa wymiaru składek, którą może opłacać, wynosi 785 zł. Następnie porównała tę kwotę z dwoma wartościami:

- 30% minimalnego wynagrodzenia w 2020 roku – 780 zł (30% z 2 600 zł),
- 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w 2020 roku –
3 136,20 zł.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w 2020 roku, od której pani Lidia może opłacać składki, nie może być mniejsza niż 785 zł.

Przykład 57

Pani Ewelina spełnia warunki do skorzystania z „małego ZUS+” w 2020 roku. Obliczyła, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, którą mogłaby opłacać, wynosi 500 zł.

Porównała tę kwotę z 30% minimalnego wynagrodzenia w 2020 roku. Wynosi ono 780 zł (30% z 2 600 zł), czyli więcej, niż kwota, którą obliczyła pani Ewelina. Dlatego najniższa podstawa wymiaru składek, od której pani Ewelina może opłacać składkę na ubezpieczenia społeczne w 2020 roku, jest równa 30% minimalnego wynagrodzenia i wynosi 780 zł.

Ważne!

W okresie, w którym będziesz korzystać z „małego ZUS+”, możesz w poszczególnych miesiącach opłacać składki na ubezpieczenia od tak obliczonej podstawy wymiaru bądź od kwoty wyższej.

Kiedy korzystasz z małego ZUS+, oprócz zobowiązań, jakie mają inni płatnicy składek (przekazywanie dokumentów ubezpieczeniowych i opłacanie składek), masz także dodatkowe obowiązki:

- w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA cz. II bądź w imiennym raporcie miesięcznym ZUS RCA cz. II musisz zawrzeć informację o rocznym przychodzie i dochodzie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, o formach opodatkowania i kwocie przychodu i dochodu uzyskanej w okresie obowiązywania każdej z tych form, oraz o podstawie wymiaru składek,
- kiedy się o to zwrócimy, musisz przekazać nam dokumenty potwierdzające zastosowane formy opodatkowania w poprzednim roku kalendarzowym oraz wysokość Twojego rocznego przychodu i dochodu z tytułu działalności gospodarczej za poprzedni rok kalendarzowy; będziesz mieć na to 14 dni kalendarzowych od dnia doręczenia wezwania; jeśli nie przekażesz nam tych dokumentów, za wszystkie miesiące danego roku będziemy musieli ustalić Ci podstawę wymiaru składek w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Możesz zrezygnować z uprawnienia do ustalania najniższej podstawy wymiaru składek

w zależności od wysokości dochodu, tj. do korzystania z „małego ZUS+”.

Zrezygnować możesz w każdym czasie, a więc także od dnia nabycia do niego prawa. Za rezygnację z prawa do opłacania składek od indywidualnie wyliczonej kwoty uznamy sytuację, gdy nie zgłosisz się do ubezpieczeń społecznych lub do ubezpieczenia zdrowotnego z właściwym kodem tytułu ubezpieczenia w ciągu 7 dni od jednej z poniższych dat:

- pierwszego dnia działalności gospodarczej lub wznowienia działalności gospodarczej,
- pierwszego dnia, w którym będziesz spełniał warunki do korzystania z małego ZUS.

W przypadku rozpoczęcia albo wznowienia działalności w styczniu danego roku (lutym w 2020 r.) masz czas na zgłoszenie do ubezpieczeń do końca miesią-

ca, chyba że do jego końca zostało mniej niż 7 dni. Wtedy obowiązuje Cię termin 7-dniowy.

Przykład 58

Pani Weronika prowadzi działalność gospodarczą od 2016 roku. Ma prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i w 2021 r. po raz pierwszy spełnia warunki, aby skorzystać z „małego ZUS+”.

Ponieważ będzie skorzystać z tego uprawnienia od 1 stycznia 2021 roku musi, do 31 stycznia 2021 roku:

- wyrejestrować się z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z dotychczasowym kodem tytułu ubezpieczenia np. 05 12 23
- zgłosić się do tych ubezpieczeń z kodem tytułu ubezpieczenia 05 92 23.

Przykład 59

Pan Przemysław zakończył działalność gospodarczą 30 kwietnia 2019 roku. Ponownie rozpoczął ją 1 marca 2020 roku. Spełnia warunki, aby skorzystać z „małego ZUS+”.

Jeśli nie chce zrezygnować z tego uprawnienia, musi do 8 marca 2020 roku zgłosić się do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 05 90 albo 05 92.

Przykład 60

Pani Bożena zawiesiła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej na okres od 1 października 2018 roku do 30 września 2020 roku. Spełnia warunki, aby skorzystać z „małego ZUS+”.

Jeśli chce z tego uprawnienia skorzystać musi do 8 października 2020 roku zgłosić się do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 05 90 albo 05 92.

Przykład 61

Pan Ksawery przestał współpracować w ramach swojej działalności gospodarczej z byłym pracodawcą 30 kwietnia 2020 roku. Spełnia pozostałe warunki, aby w 2020 roku skorzystać z „małego ZUS”.

Uznamy, że pan Ksawery zrezygnował z „małego ZUS+”, jeśli do 8 maja 2019 roku:

- nie wyrejestruje się z ubezpieczeń z kodem tytułu ubezpieczenia 05 10 xx,
- nie zgłosi się do ubezpieczeń z kodem tytułu 05 90 xx.

Wówczas od 1 maja 2020 roku nadal będzie opłacał składki od podstawy wynoszącej co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

Przykład 62

Pani Zenobia od 1 października 2019 roku jest objęta tylko ubezpieczeniem zdrowotnym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie jest pracownicą zatrudnioną na pełen etat. 1 lutego 2020 r. sytuacja nie uległa zmianie.

Jeśli pani Zenobia chce korzystać z „małego ZUS+” w 2020 roku, do końca lutego 2020 roku musi:

- wyrejestrować się z dotychczasowego kodu tytułu ubezpieczenia np. (05 10 xx albo 01 10 xx),
- zgłosić się do ubezpieczenia zdrowotnego z kodem rozpoczynającym się cyframi 05 90 albo 05 92.

Przykład 63

Pan Jerzy przez cały rok 2019 i w styczniu 2020 r. korzystał z „małego ZUS”. W lutym 2020 roku spełnia warunki do „małego ZUS+” i nie chce z niego zrezygnować. Aby skorzystać z „małego ZUS+”, za luty 2020 roku musi ponownie przekazać formularz ZUS DRA cz. II wraz z dokumentami rozliczeniowymi z kodem tytułu rozpoczynającym się cyframi 05 90 albo 05 92.

Możesz też zrezygnować z prawa do „małego ZUS” po pewnym czasie.

Przykład 64

Panie Edyta korzystała z „małego ZUS+” od 1 lutego 2020 roku. Wznowiła wtedy działalność gospodarczą. Chce od 1 sierpnia 2020 roku płacić składki od podstawy wynoszącej co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia. Aby zrezygnować z „małego ZUS+”, powinna:

- wyrejestrować się z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z kodem tytułu rozpoczynającym się cyframi 05 90 albo 05 92,
- zgłosić się do ubezpieczeń z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 0510 bądź 0512.

Ważne!

Jeśli zrezygnujesz „z małego ZUS+”, w danym roku nie możesz już zmienić tej decyzji. Rezygnacja jest nieodwołalna. Oznacza to, że za miesiąc, w którym zrezygnujesz, oraz

pozostałe miesiące do końca danego roku kalendarzowego będziesz opłacać składki na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej kwoty, nie niższej niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Ważne!

Jeśli korzystasz „z małego ZUS+” do końca danego roku i będziesz korzystał z niego od początku kolejnego roku, w kolejnym roku nie zgłaszasz się już do ubezpieczeń. Składasz tylko formularz ZUS DRA cz. II albo ZUS RCA cz. II.

C. Podstawa wymiaru składek z tytułu pozarolniczej działalności – wariant bez ulg

Nie spełniasz warunków, aby korzystać z „preferencyjnej podstawy” ani „małego ZUS”? Składki na ubezpieczenia społeczne opłacasz od zadeklarowanej kwoty, która musi wynosić co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Przykład 65

Pani Urszula rozpoczęła działalność gospodarczą 1 lutego 2022 roku. Wcześniej do 31 grudnia 2019 roku była współnikiem spółki jawnej. Potem nie prowadziła już żadnej działalności.

W 2022 roku pani Urszula nie może korzystać ani z preferencyjnej podstawy wymiaru składek, ani z „małego ZUS+”. Opłaca więc składki od podstawy, która musi wynosić co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.

2. Wysokość składek

Wysokość składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe jest ustalona w formie stóp procentowych od podstawy wymiaru.

Stopy procentowe na poszczególne ryzyka ubezpieczeniowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób współpracujących wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne – **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – **8 %** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe – **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe – stopa procentowa składki jest zróżnicowana, zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz odpowiednimi aktami wykonawczymi do tej ustawy.

Kwoty składek na ubezpieczenia społeczne zaokrąglaj do pełnych groszy w górę, jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza lub w dół, jeżeli jest niższa od 0,50 grosza.

Szczegółowe zasady ustalania składek na ubezpieczenie wypadkowe zawiera poradnik „Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe”.

Szczegółowe wyjaśnienia na temat informacji ZUS IWA, którą trzeba wypełnić, aby ustalić tę stopę procentową, zawiera poradnik „Zasady składania i wypełniania informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA”.

3. Zasady finansowania składek

Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe **finansujesz w całości z własnych środków**.

Finansujesz w całości również składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe osób z Tobą współpracujących (członków rodziny, którzy z Tobą mieszkają i pomagają Ci prowadzić działalność).

Jeśli korzystasz z „ulgi na start”, nie płacisz składek na swoje ubezpieczenia społeczne za siebie, ale musisz opłacać te składki za osobę współpracującą. Finansujesz je w całości z własnych środków.

V. Na jakich zasadach podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność (współpracująca)

1. Ubezpieczenie zdrowotne – kiedy podlegasz

Prowadzisz pozarolniczą działalność, korzystasz z „ulgi na start” albo jesteś osobą współpracującą? Podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu, jeżeli jesteś w jednej z następujących sytuacji:

- masz obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa i mieszkasz w którymkolwiek państwie członkowskim UE lub EFTA (w tym w Polsce) lub Zjednoczonym Królestwie,
- nie masz obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA, lub Zjednoczonego Królestwa i przebywasz w Polsce na podstawie:
  - wizy w celu wykonywania pracy,

- zezwolenia na pobyt czasowy, z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 181 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach [11],
  - zezwolenia na pobyt stały,
  - zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
  - zgody na pobyt ze względów humanitarnych,
  - zgody na pobyt tolerowany,
  - wizy wydanej w celu przyjazdu ze względów humanitarnych, z uwagi na interes państwa lub zobowiązania międzynarodowe,
- uzyskałeś w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystasz z ochrony czasowej,
  - jesteś osobą ubiegającą się w Polsce o udzielenie ochrony międzynarodowej, która posiada zaświadczenie wydane na podstawie art. 35 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
  - nie masz obywatelstwa państwa członkowskiego UE lub EFTA, lub Zjednoczonego Królestwa, ale legalnie mieszkasz w innym niż Polska państwie członkowskim UE lub EFTA, lub Zjednoczonego Królestwa,
  - jesteś objęty polskimi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu pozarolniczej działalności (współpracy), masz obywatelstwo państwa członkowskiego UE lub EFTA, lub Zjednoczonego Królestwa ale nie mieszkasz w państwie członkowskim UE lub EFTA (w tym w Polsce), lub Zjednoczonego Królestwa.

Jeżeli jesteś osobą współpracującą, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegasz od dnia rozpoczęcia współpracy do dnia jej zakończenia.

Jeżeli prowadzisz pozarolniczą działalność lub korzystasz z „ulgi na start” podlegasz obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego od dnia rozpoczęcia działalności do dnia jej zakończenia. Nie dotyczy to okresu zawieszenia działalności w CEIDG [12]. W okresie zawieszenia możesz dobrowolnie zgłosić się do ubezpieczenia zdrowotnego. Aby to zrobić, musisz złożyć wniosek w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Kiedy korzystasz z „ulgi na start lub jesteś ubezpieczony jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność albo osoba współpracująca, możesz zgłosić do ubezpieczenia zdrowotnego członków swojej rodziny.

2. Podstawa wymiaru składki

Poniżej znajdziesz wyjaśnienia dotyczące zasad ustalania podstawy wymiaru składki zdrowotnej z tytułu prowadzenia działalności. Zobacz, który podpunkt dotyczy Ciebie:

- Jesteś osobą opodatkowaną podatkiem na zasadach ogólnych – zobacz ppkt A,
- Jesteś osobą prowadzącą działalność, rozliczającą zryczałtowany podatek od przychodów ewidencjonowanych – zobacz ppkt B,
- Jesteś osobą prowadzącą działalność rozliczającą podatek w formie karty podatkowej – zobacz ppkt C
- Jesteś inną osobą prowadzącą działalność niż wskazane powyżej albo osobą współpracującą – zobacz ppkt D.

Jeśli prowadzisz kilka działalności, z których przychody są opodatkowane inną formą opodatkowania lub nastąpiła zmiana tej formy – zapoznaj się z ppkt E.

A. Jesteś osobą opodatkowaną podatkiem na zasadach ogólnych, tj. według skali lub podatkiem liniowym i uzyskujesz dochody z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o PIT.

Miesięczna podstawa wymiaru składki

Miesięczną podstawę wymiaru składki stanowi dochód uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc za który opłacana jest składka. Miesięczny dochód ustalasz w następujący sposób:

1. dochód za pierwszy miesiąc ustal jako różnicę między osiągniętymi przychodami, a poniesionymi kosztami uzyskania tych przychodów w rozumieniu ustawy o PIT,
2. dochód ustalony w sposób, o którym mowa w pkt a), pomniejsz o kwotę składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe opłaconych w tym miesiącu, jeżeli nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów,
3. dochód za kolejne miesiące ustal jako różnicę między sumą przychodów, osiągniętych od początku roku i sumą kosztów uzyskania tych przychodów poniesionych od początku roku, w rozumieniu ustawy o PIT,
4. dochód ustalony w sposób, o którym mowa w pkt c), pomniejsz o sumę dochodów ustalonych za miesiące poprzedzające i o różnicę między sumą składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, zapłaconych od początku roku, a sumą składek odliczonych w poprzednich miesiącach; dochód nie jest pomniejszany o składki, które zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

W przypadku jednak, gdy tak ustalona podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w

pierwszym dniu danego roku składkowego, podstawę wymiaru składki stanowi kwota tego minimalnego wynagrodzenia.

Kwota minimalnego wynagrodzenia wyznaczającego dolny limit najniższej podstawy wymiaru składki obowiązuje za wszystkie miesiące roku składkowego trwającego od 1 lutego danego roku do 31 stycznia roku następnego i jest ona ustalana na podstawie minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu danego roku składkowego.

Przykład 66

Pani Agnieszka jest od 1 czerwca 2022 r. współniczką spółki jawnej, której przychody z działalności gospodarczej są opodatkowane wg zasad ogólnych. Jej dochód z działalności gospodarczej w czerwcu 2022 r. wyniósł 2 500 zł. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za lipiec 2022 r. będzie stanowiła kwota 3 010 zł (kwota minimalnego wynagrodzenia w 2022 r.).

Przykład 67

Pan Adam prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną wg zasad ogólnych od 1 czerwca 2022 r. W maju 2022 r. nie prowadził działalności. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za czerwiec 2022 r., z uwagi na brak dochodów z miesiąca poprzedniego, będzie stanowiła kwota 3 010 zł (kwota minimalnego wynagrodzenia w 2022 r.).

WAŻNE!

Zasady te wchodzą w życie od 1 lutego 2022 r. z uwagi na to, że do ustalenia składki brane są dochody uzyskane w miesiącu poprzedzającym miesiąc, za który jest ona rozliczana. Czyli na wysokość składki za luty 2022 r. wpływ ma dochód uzyskany w styczniu 2022 r.

Za styczeń 2022 r. składka zdrowotna naliczana jest na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2021 r., tj. od 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Składka za ten miesiąc również jest obliczona stopą procentową 9%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie to przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” (dalej: przeciętne miesięczne wynagrodzenia w czwartym kwartale).

WAŻNE! Ustalając wysokość swojego dochodu nie uwzględnia się:

- przychodów niepodlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym w szerokim rozumieniu, czyli niepodlegających opodatkowaniu na podstawie przepisów ustawy o PIT, jak i odrębnych przepisów, np. rozporządzeń o zaniechaniu poboru podatku, z wyjątkiem, z wyjątkiem:

- przychodów zwolnionych z podatku PIT w ramach tzw. ulgi: PIT zero na powrót, PIT zero dla rodzin 4+, PIT zero dla pracujących seniorów (art. 21 ust. 1 pkt 152–154 ustawy o PIT),
- przychodów z działalności gospodarczej prowadzonej w specjalnej strefie ekonomicznej oraz osiągniętych z realizacji nowej inwestycji określonej w decyzji o wsparciu, o której mowa w ustawie o wspieraniu nowych inwestycji i uzyskane na terenie określonym w tej decyzji o wsparciu (art. 21 ust. 1 pkt 63a i 63b ustawy o PIT),

Oznacza to, że te dwie wskazane powyżej kategorie przychodów powinny być uwzględniane w przychodach z działalności gospodarczej na potrzeby ustalania podstawy wymiaru składki zdrowotnej.

- przychodów osiągniętych w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, jak też poniesionych w tym okresie kosztów uzyskania przychodu w rozumieniu ustawy o PIT,
- przychodów osiągniętych w miesiącach, w których spełniałeś warunki do zwolnienia z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 82 ust. 8-9a ustawy zdrowotnej. W takich przypadkach dla celów obliczania dochodu nie uwzględniasz także poniesionych w tych miesiącach kosztów uzyskania przychodów oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne.

Ponadto przy ustalaniu dochodu:

- należy uwzględniać szczególne zasady ustalania dochodu w podatku o PIT, o których mowa w art. 24 ust. 1–2b ustawy o PIT, tj. różnice remanentowe.

Różnice remanentowe, to różnica pomiędzy remanentem początkowym a końcowym:

- jeżeli remanent końcowy jest wyższy od remanentu początkowego, dochód (przychód minus koszty) powiększany jest o tę różnicę.
- jeżeli remanent końcowy jest niższy od remanentu początkowego, dochód (przychód minus koszty) pomniejszany jest o tę różnicę.

Uwaga: W odniesieniu do roku 2022 nie zwiększa się dochodu dla celów ustalenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, jeżeli remanent końcowy będzie wyższy od remanentu początkowego.

Osoby prowadzące podatkową księgę przychodów i rozchodów, które dla celów podatku PIT sporządzają remanent w trakcie roku, mogą uwzględniać różnice remanentowe przy obliczaniu miesięcznej składki zdrowotnej.

- od przychodów, o których mowa w art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o PIT (przychody z odpłatnego zbycia określonych składników majątku, np. środków trwałych), dochód ustalony z uwzględnieniem art. 24 ust. 2 zdanie drugie ustawy o PIT (szczególny sposób ustalania dochodu w przypadku odpłatnego zbycia składników majątku), nie jest powiększany o odpisy amortyzacyjne zaliczone do kosztów uzyskania przychodów przed 1 stycznia 2022 r. Dotyczy to sytuacji uzyskiwania przychodów w związku ze zbyciem środków trwałych, które przedsiębiorca przed 2022 r. amortyzował i odpisy amortyzacyjne zaliczał do kosztów podatkowych,
- uwzględnia się koszty uzyskania przychodów w rozumieniu ustawy PIT zaliczone przed dniem 1 stycznia 2022 r. do tych kosztów przy ustalaniu dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 26, art. 30c albo art. 30ca ustawy o PIT, w brzmieniu obowiązującym przed tą datą.

Rozwiązanie to ma na celu umożliwienie uwzględnienia, dla celów obliczenia składki zdrowotnej, kosztu uzyskania przychodu, który dla celów podatku PIT był tym kosztem przed 2022 r., a związany jest z przychodem powstałym po 31 grudnia 2021 r.

Przykład 68

Pani Anna prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną wg zasad ogólnych od 1 lutego 2017 r. Za styczeń 2022 r. odprowadza składkę od podstawy wymiaru, którą jest kwota 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale

2021 r. Natomiast ustalając składkę za luty będzie uwzględniała dochód uzyskany w styczniu 2022 r.

Przykład 69

Pan Karol prowadzi działalność gospodarczą, z której przychody są opodatkowane wg zasad ogólnych. W styczniu 2022 r. jego przychody wyniosły 5 000 zł, w lutym 9 000 zł, a w marcu 13 000 zł. Koszty poniesione przez Pana Karola to: w styczniu 4000 zł, w lutym 2 000 zł, a w marcu 8 000 zł.

Dla ułatwienia wyliczeń przyjmijmy, że opłacane składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe za wskazane miesiące zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne wynosi:

- za styczeń – jest obliczana na zasadach obowiązujących w grudniu 2021 roku, czyli podstawę stanowi 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale,
- za luty – jest to kwota minimalnego wynagrodzenia, tj. 3 010 zł, gdyż dochód ustalony za styczeń zgodnie z wyliczeniem ($5\ 000\ \text{zł} - 4\ 000\ \text{zł} = 1\ 000\ \text{zł}$) jest niższy od tej kwoty,
- za marzec – jest to kwota dochodu za luty, tj. **7 000 zł** ustalonego w następujący sposób - suma przychodów za styczeń i luty minus suma kosztów za te miesiące minus dochód za miesiące poprzednie, czyli ($5\ 000\ \text{zł} + 9\ 000\ \text{zł}$) - ($4\ 000\ \text{zł} + 2\ 000\ \text{zł}$) - $1\ 000\ \text{zł} = 7\ 000\ \text{zł}$,
- za kwiecień – jest to kwota dochodu za marzec, tj. **5 000 zł** ustalonego w następujący sposób - suma przychodów za styczeń, luty i marzec minus suma kosztów za te miesiące minus dochód za miesiące poprzednie, czyli ($5\ 000\ \text{zł} + 9\ 000\ \text{zł} + 13\ 000\ \text{zł}$) - ($4\ 000\ \text{zł} + 2\ 000\ \text{zł} + 8\ 000\ \text{zł}$) - ($1\ 000\ \text{zł} + 7\ 000\ \text{zł}$) = $5\ 000\ \text{zł}$.

Roczna podstawa wymiaru składki

Roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne ustal za okres roku składkowego trwającego od 1 lutego danego roku do 31 stycznia roku następnego. Rocznią podstawę wymiaru stanowi dochód z działalności gospodarczej, ustalony za rok kalendarzowy jako:

- różnica między osiągniętymi przychodami, w rozumieniu ustawy o PIT, a
- poniesionymi kosztami uzyskania tych przychodów, w rozumieniu ustawy o PIT,

- pomniejszony o kwotę opłaconych w tym roku składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, jeżeli nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

Przy ustalaniu rocznego dochodu na potrzeby ustalania składki rocznej obowiązują te same zasady dotyczące ustalania dochodu, które zostały wskazane przy omawianiu zasad ustalania składki miesięcznej.

WAŻNE!

Jeśli dochód stanowiący roczną podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, jest niższa od kwoty stanowiącej iloczyn liczby miesięcy w roku składkowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu roku składkowego, podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za ten rok składkowy stanowi ta kwota, czyli liczba miesięcy podlegania x minimalne wynagrodzenie.

W przypadku gdy suma wpłaconych za poszczególne miesiące składek na ubezpieczenie zdrowotne jest wyższa od rocznej składki na ubezpieczenie zdrowotne ustalonej od rocznej podstawy, ubezpieczonemu przysługuje zwrot kwoty stanowiącej różnicę między sumą wpłaconych za poszczególne miesiące roku kalendarzowego składek na ubezpieczenie zdrowotne a roczną składką ustaloną od rocznej podstawy.

Wniosek o zwrot nadpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne możesz złożyć terminie do 1 czerwca. Pierwszy wniosek o zwrot może być złożony w roku 2023 za rok 2022. Wniosek możesz złożyć tylko w formie elektronicznej za pośrednictwem PUE ZUS.

Przykład 70

Pan Bogdan prowadził działalność gospodarczą opodatkowaną wg zasad ogólnych (skala podatkowa) od 1 marca do 31 grudnia 2022 r. Za ten rok uzyskał dochody w wysokości 28 900 zł. Suma minimalnego wynagrodzenia za 10 miesięcy 2022 r. wyniosła 30 100 zł (10 x 3 010 zł), dlatego jego roczna składka nie może być niższa od 2 709 zł (30 100 zł x 9%).

Przykład 71

Pani Barbara prowadziła działalność gospodarczą opodatkowaną w formie podatku liniowego od 1 sierpnia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. w tym okresie uzyskała dochody z działalności gospodarczej w wysokości 21 000 zł.

Roczna podstawa wymiaru nie może być niższa od kwoty: 15 050 zł (iloczyn liczby miesięcy podlegania i minimalnego wynagrodzenia: 5 x 3 010 zł).

Roczna składka nie może być niższa od kwoty: 1 354,50 zł (9% x 15 050 zł)

Wysokość rocznej składki obliczonej od dochodu rocznego: 1 029 zł (4,9% x 21 000 zł).

Dlatego też, roczna składka na ubezpieczenie zdrowotne Pani Barbary wynosi 1 354,50 zł , obliczona jako 9% x 15 050 zł - roczna podstawa wymiaru składki.

B. Jesteś osobą prowadzącą działalność, rozliczającą zryczałtowany podatek od przychodów ewidencjonowanych

Miesięczna podstawa wymiaru składki

Jeśli jesteś osobą stosującą opodatkowanie w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych za każdy miesiąc podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu rozliczasz składkę na ubezpieczenie zdrowotne od miesięcznej podstawy wymiaru, którą stanowi:

- **60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o podatku ewidencjonowanym osiągnięte od początku roku kalendarzowego, **nie przekroczyły 60 000 zł**,
- **100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o podatku ewidencjonowanym, **przekroczyły 60 000 zł i nie przekroczyły 300 000 zł**,
- **180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o podatku ewidencjonowanym, **przekroczyły 300 000 zł**.

Oznacza to, że w przypadku przekroczenia kwoty przychodów w danym miesiącu, za ten miesiąc rozliczasz składkę od podstawy jej wymiaru obowiązującej dla kolejnego progu przychodów.

WAŻNE!

Ustalając wysokość przychodów dla celów ustalenia podstawy wymiaru składki uzyskany przychód podlega pomniejszeniu o kwotę opłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe. Pomniejszenie to nie obejmuje składek opłaconych w miesiącu, w którym ubezpieczony spełniał warunki do zwolnienia z obowiązku opłacania składki na podstawie art. 82 ust. 8–9b ustawy zdrowotnej. .

WAŻNE!

Ustalając kwotę przychodu za dany rok nie uwzględnia się:

- przychodów niepodlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym, z wyjątkiem przychodów określonych w art. 21 ust. 1 pkt 152–154 ustawy o PIT,
- przychodów osiągniętych w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców,
- przychodów osiągniętych w miesiącach, w których ubezpieczony spełniał warunki do zwolnienia z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 82 ust. 8-9b ustawy zdrowotnej.

Przykład 72

Pan Czesław jest współnikiem spółki cywilnej od 2019 r. W 2022 r. rozlicza się z podatku dochodowego stosując ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W styczniu 2022 r. przychody z działalności gospodarczej wyniosły 58 000 zł, do końca lutego suma przychodów liczonych od początku 2022 roku wyniosła 90 000 zł, do końca marca 120 000 zł, do końca kwietnia 200 000 zł, do końca maja – 250 000 zł, a do końca czerwca – 280 000 zł. Od 1 lipca do 30 września wspólnicy zawiesili działalność, a w październiku nie mieli przychodów, a więc suma przychodów nadal wynosiła 280 000 zł. Do końca listopada osiągnięte przychody wyniosły 300 010 zł, a od 1 grudnia 2022 r. wspólnicy ponownie zawiesili działalność.

Pan Czesław za styczeń 2022 r. musi rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru wynoszącej 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Za luty – czerwiec oraz październik 2022 r. od 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale. Za listopad 2022 r. od 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Przykład 73

Pani Celina od stycznia do kwietnia 2022 r. rozliczała się z podatku dochodowego stosując ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Następnie zakończyła prowadzenie działalności. W lipcu 2022 r. otworzyła nową działalność i również stosuje tę samą formę opodatkowania. W lipcu 2022 r. suma przychodów liczonych od początku 2022 r. przekroczyła 60 000 zł. Za lipiec 2022 r. musi rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru wynoszącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Jeśli jako prowadzący działalność gospodarczą stosujesz w danym roku opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych przy ustaleniu miesięcznej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne możesz przyjąć kwotę przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym, jeśli przez cały poprzedni

rok kalendarzowy prowadziłeś działalność gospodarczą. Możliwość taka występuje, nawet jeśli w poprzednim roku przedsiębiorca stosował formę opodatkowania według zasad ogólnych. Tak ustalona podstawa wymiaru musi być stosowana przez cały rok za wyjątkiem przypadków, w których działalność zostanie zakończona, a następnie podjęta zostanie nowa działalność gospodarcza.

Przyjętą kwotę przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym pomniejsza się o kwotę opłaconych w poprzednim roku kalendarzowym składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, jeżeli nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów lub odliczone od dochodu, na podstawie ustawy o PIT.

Przykład 74

Pan Damian w 2022 r. stosuje opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W 2021 r. rozliczał się z podatku dochodowego w formie podatku liniowego.

Za rok 2021 r. uzyskał przychody w wysokości 57 000 zł (po stosownym odliczeniu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne). Pan Damian w składanej deklaracji rozliczeniowej za 01/2022 może zadeklarować, że będzie ustalał miesięczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za cały 2022 r. w wysokości ustalonej dla limitu przychodów jakie uzyskał w roku poprzednim. Po złożeniu tej deklaracji obowiązującą miesięczną podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za cały rok 2022 będzie podstawa odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Przychody Pana Damiana z działalności gospodarczej w roku 2022 przekroczyły jednak 60 000 zł, ale nie przekroczyły 300 000 zł. Wysokość składki rocznej powinna wynieść: 12 (liczba m-cy podlegania) $\times$ 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale $\times$ 9% .

Pan Damian po zakończeniu roku zobowiązany jest do dopłaty składki od różnicy pomiędzy ww. iloczynem, a sumą opłaconych składek za każdy miesiąc podlegania.

Przykład 75

Pani Dorota w 2022 r. stosuje opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W 2021 r. stosując tę samą formę opodatkowania uzyskała przychody w wysokości 357 000 zł (po stosownym odliczeniu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne). Pani Dorota w składanej deklaracji rozliczeniowej za 01/2022 zadeklarowała, że będzie ustalała miesięczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za cały 2022 r. w wysokości ustalonej dla limitu przychodów jakie uzyskała w roku poprzednim. 30 kwietnia 2022 r. zakończyła prowadzenie działalności. Zatem za styczeń, luty, marzec i kwiecień 2022 r. rozlicza składkę od

podstawy wymiaru wynoszącej 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale. W lipcu 2022 r. rozpoczęła prowadzenie nowej pozarolniczej działalności gospodarczej i również rozlicza się z podatku dochodowego w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych. Od lipca Pani Dorota nie jest związana swoją deklaracją o opłacaniu składki na podstawie wysokości przychodów za rok poprzedni. Za lipiec 2022 r. może zatem ustalić swoją podstawę wymiaru składki zdrowotnej na podstawie przychodów z działalności osiągniętych od początku 2022 r. Przyjmując, że przychody te do lipca wyniosły 75 000 zł i do końca roku nie przekroczyły 300 000 zł, to za lipiec i następne miesiące 2022 r. podstawa wymiaru będzie wynosiła 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Przykład 76

Pan Marek prowadził działalność gospodarczą do czerwca 2022 r. i jako formę opodatkowania stosował zasady ogólne. Następnie ją zakończył. Kolejną działalność rozpoczął w sierpniu i jako formę opodatkowania wybrał ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Jego przychody z drugiej działalności na ryczałcie od sierpnia do września 2022 r. nie przekraczały 60 000 zł. Przekroczenie tego limitu nastąpiło w październiku. W takiej sytuacji oblicza składkę na ubezpieczenie zdrowotne:

- za styczeń składka będzie obliczana na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2021 r.,
- za luty-czerwiec na podstawie dochodów,
- za sierpień-wrzesień od podstawy wymiaru odpowiadającej kwocie 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale,
- za październik-grudzień od podstawy wymiaru odpowiadającej kwocie 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Roczna podstawa wymiaru składki

Roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla Ciebie stanowi:

- **iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i kwoty 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale**, jeżeli przychody z działalności gospodarczej nie przekroczyły w tym okresie kwoty 60 000 zł,
- **iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i kwoty 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale**, jeżeli przychody z działalności gospodarczej **przekroczyły** w tym okresie **60 000 zł i nie przekroczyły 300 000 zł**,

- **iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu i kwoty odpowiadającej 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale, jeżeli przychody z działalności gospodarczej przekroczyły 300 000 zł.**

Przy ustalaniu kwoty przychodów za dany rok na potrzeby ustalania składki rocznej obowiązują te same zasady dotyczące ustalania przychodu, które zostały wskazane przy omawianiu zasad ustalania składki miesięcznej.

Po zakończeniu roku kalendarzowego w terminie do 20 maja (w 2023 r. jest to 22 maja, z uwagi na to, że 20 maja wypada w sobotę) jesteś zobowiązany dopłacić kwotę stanowiącą różnicę między roczną składką na ubezpieczenie zdrowotne ustaloną od rocznej podstawy, a sumą wpłaconych za poszczególne miesiące roku kalendarzowego składek na ubezpieczenie zdrowotne. Kwota dopłaty składek wykazywana jest w dokumentach rozliczeniowych składanych za miesiąc kwiecień następnego roku.

W przypadku, gdy suma wpłaconych za poszczególne miesiące składek na ubezpieczenie zdrowotne jest wyższa od rocznej składki na ubezpieczenie zdrowotne ustalonej od rocznej podstawy, ubezpieczonemu przysługuje zwrot kwoty stanowiącej różnicę między sumą wpłaconych za poszczególne miesiące roku kalendarzowego składek na ubezpieczenie zdrowotne, a roczną składką ustaloną od rocznej podstawy.

Wniosek o zwrot nadpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne będziesz mógł złożyć w terminie do 1 czerwca. Pierwszy wniosek będziesz mógł złożyć w roku 2023 za rok 2022. Wniosek będziesz mógł złożyć tylko w formie elektronicznej za pośrednictwem PUE ZUS.

Przykład 77

Pan Dariusz był współnikiem spółki jawnej i rozliczał się z podatku dochodowego w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych przez cały 2022 r. Jego przychody z działalności gospodarczej przekroczyły w 2022 r. 300 000 zł. W kwietniu 2023 r. Pan Dariusz ustala roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jako iloczyn 12 x 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2021 r. Od tak ustalonej podstawy wymiaru obliczana jest składka roczna (9%). Składka ta wyliczana jest dla celów rozliczenia rocznego dokonywanego w dokumentach rozliczeniowych składanych za kwiecień 2023 r. Składka roczna jest porównywana z sumą składek rozliczonych za poszczególne miesiące tego roku celem ustalenia, czy Pan Dariusz zobowiązany będzie dokonać dopłaty składki czy może będzie przysługiwał mu zwrot składki.

- C. Jesteś osobą prowadzącą działalność rozliczającą podatek w formie karty podatkowej.

Miesięczna podstawa wymiaru składki zdrowotnej

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia zdrowotne stanowi **minimalne wynagrodzenie** obowiązujące 1 stycznia danego roku.

Składka w tej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Przykład 78

Pani Ewelina w 2022 r. rozlicza się z podatku dochodowego w formie karty podatkowej.

Za każdy miesiąc podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu działalności gospodarczej 2022 r. rozlicza składkę w wysokości 270,90 zł (9% x 3 010 zł – minimalne wynagrodzenie w 2022 r.).

- D. Jesteś inną osobą prowadzącą działalność niż wskazane w pkt. A – C albo osobą współpracującą.

Miesięczna podstawa wymiaru składki zdrowotnej

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi kwota **100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale** roku poprzedniego.

Składka w tej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Od 1 lipca 2022 r. podstawa wymiaru składki za osoby współpracujące z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność lub osobami w okresie ulgi na start wynosi 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w IV kwartale poprzedniego roku, włącznie z wypłatami z zysku.

Przykład 79

Pan Franciszek jest wspólnikiem spółki komandytowej w 2022 r. Rozlicza podatek dochodowy od zysku ze spółek (nie z działalności gospodarczej). Składkę na ubezpieczenie zdrowotne oblicza od 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

Przykład 80

Pani Felicja jest twórcą i z tego tytułu jest zgłoszona do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. W 2022 r. podstawę wymiaru składki na jej ubezpiecze-

nie zdrowotne stanowi 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

E. Prowadzisz kilka działalności, z których przychody są opodatkowane inną formą opodatkowania lub nastąpiła zmiana tej formy

Miesięczna składka zdrowotna

Jeśli prowadzisz kilka rodzajów działalności i stosujesz różne formy opodatkowania, składkę na ubezpieczenie zdrowotne obliczasz odrębnie dla każdej z form podatkowych (zasady ogólne, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, karta podatkowa) od podstaw wymiaru ustalonej odrębnie dla działalności opodatkowanej daną formą.

Przykład 81

Pani Genowefa prowadzi działalność gospodarczą (wpis do CEIDG) oraz dodatkowo od 1 marca 2022 r. jest współnikiem spółki jawnej. Z tytułu indywidualnej działalności gospodarczej korzysta z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych natomiast jako współnik uzyskuje przychody z działalności gospodarczej opodatkowane na zasadach ogólnych (wg skali). W tej sytuacji począwszy od marca zobowiązana jest opłacać składkę zdrowotną odrębnie od każdej działalności, do których stosowane są różne formy opodatkowania. Przy czym do ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu działalności wpisanej do CEIDG uwzględnia przychody tylko z tej działalności, a przy ustalaniu podstawy wymiaru składki z tytułu prowadzenia działalności jako współnik tylko dochody z tej działalności.

Przykład 82

Pan Jan prowadzi działalność gospodarczą (wpis do CEIDG) i stosuje opodatkowanie kartą podatkową. Od 20 maja 2022 r. przystąpił do spółki jawnej co oznacza, że będzie do opłacenia za ten miesiąc składki na ubezpieczenie zdrowotne odrębnie od każdej formy opodatkowania.

Jeśli przedsiębiorca prowadzi kilka rodzajów działalności, do których stosuje różne formy opodatkowania i dodatkowo prowadzi działalność, z której przychody nie są przychodami z działalności gospodarczej (udział w spółce komandytowej, jednoosobowej spółce z o.o.) to dodatkowo oblicza odrębną („jedną”) składkę od podstawy wymiaru właściwej dla osób nieuzyskujących przychodów z działalności gospodarczej,

tj. od 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale (przykład 21).

Przykład 83

Pan Piotr prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG i dodatkowo jako wspólnik w spółce jawnej oraz jest wspólnikiem w trzech spółkach komandytowych. Przychody z tytułu działalności indywidualnej oraz z tytułu uczestnictwa w spółce jawnej dla celów podatkowych traktowane są jako przychody z działalności gospodarczej. Przy czym przychody z działalności indywidualnej są opodatkowane ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, a przychody z udziału w spółce jawnej na zasadach ogólnych. Przychody ze spółek komandytowych nie są przychodami z działalności gospodarczej. Pan Piotr zobowiązany będzie opłacać składkę zdrowotną odrębnie od:

- dochodów ze spółki jawnej (zasady ogólne),
- przychodów z działalności indywidualnej (ryczałt),
- działalności w formie udziału w spółkach komandytowych – **jedna składka od podstawy wymiaru stanowiącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w czwartym kwartale.

Jeśli prowadzisz kilka rodzajów działalności gospodarczej określasz miesięczną podstawę wymiaru składki odrębnie w stosunku do każdej formy opodatkowania, w sytuacji gdy:

- równolegle, w danym miesiącu prowadzisz więcej niż jedną działalność i stosujesz różne formy opodatkowania, lub
- w trakcie miesiąca kalendarzowego zmienia się formę opodatkowania lub podejmiesz dodatkową działalność, dla której właściwą jest inna forma opodatkowania niż dotychczas stosowana.

Jeżeli prowadzisz więcej niż jedną pozarolniczą działalność i stosujesz opodatkowanie na zasadach ogólnych, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od sumy dochodów.

Przykład 84

Pani Grażyna w 2022 r. prowadzi działalność gospodarczą (wpis do CEIDG) oraz dodatkowo jest wspólnikiem spółki jawnej. Z obydwu tych form uzyskiwane dochody opodatkowane są jako dochody z działalności gospodarczej podatkiem liniowym. Do ustalenia podstawy wymiaru składki zdrowotnej w każdym miesiącu 2022 r., z wyjąt-

kiem stycznia, sumuje dochody uzyskiwane w poprzednim miesiącu z obydwu tych form.

Jeżeli prowadzisz więcej niż jedną pozarolniczą działalność i stosujesz opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, to przy określaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, do limitów przychodów przyjmuje sumę przychodów z tych działalności.

Przykład 85

Pan Grzegorz w 2022 r. był współnikiem spółki cywilnej i spółki jawnej. Jako współnik obu spółek rozlicza podatek w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W styczniu przychód z działalności gospodarczej Pana Grzegorza jako współnika spółki cywilnej wynosi 28.000 zł, a jako współnika spółki jawnej 20.000 zł. Suma przychodów wynosi 48.000 zł. Podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne Pana Grzegorza w styczniu 2022 r. jest kwota odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale roku poprzedniego.

Ubezpieczony, który prowadzi kilka rodzajów pozarolniczej działalności i nie uzyskuje przychodów kwalifikowanych dla celów podatkowych jako przychody z działalności gospodarczej składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca od podstawy wymiaru wynoszącej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale oddzielnie od każdego rodzaju prowadzonej działalności.

Od 1 lipca 2022 r., jeżeli jesteś twórcą lub artystą i jednocześnie prowadzisz pozarolniczą działalność, z której opłacasz podatek dochodowy z działalności gospodarczej, składkę na ubezpieczenie zdrowotne będziesz opłacał od podstawy wymiaru składek ustalonej w oparciu o łączny:

- dochód z działalności twórczej lub artystycznej oraz z działalności gospodarczej – w przypadku jeżeli jesteś opodatkowany na zasadach ogólnych (według skali lub podatkiem liniowym),
- przychód z działalności twórczej lub artystycznej oraz z działalności gospodarczej – w przypadku jeżeli jesteś opodatkowany zryczałtowanym podatkiem dochodowym od przychodów ewidencjonowanych.

Nie opłacasz zatem podwójnej składki zdrowotnej - jako twórca lub artysta oraz jako przedsiębiorca.

Rodzajami pozarolniczej działalności są:

- działalność gospodarczą prowadzoną w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- działalność gospodarczą prowadzoną w formie spółki jawnej, będącej podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych,
- działalność gospodarczą prowadzoną w formie spółki komandytowej,

- działalność gospodarcza prowadzona w formie prostej spółki akcyjnej przez akcjonariusza wnoszącego do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług,
- wykonywanie działalności przez pozostałe osoby prowadzące działalność pozarolniczą wymienione w art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, inne niż uzyskujące przychody z działalności gospodarczej opodatkowanej na zasadach ogólnych (według skali lub podatkiem liniowym), zryczałtowanym podatkiem dochodowym od przychodów ewidencjonowanych albo kartą podatkową, czyli twórcy i artyści, którzy nie prowadzą dodatkowo działalności, z której uzyskują przychody z działalności gospodarczej.

Przykład 86

Pan Michał jest wspólnikiem w dwóch jednoosobowych spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością oraz w dwóch spółkach komandytowych. Dla celów podatkowych nie uzyskuje przychodów z działalności gospodarczej. Pan Michał zobowiązany jest do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdego rodzaju pozarolniczej działalności (w tym od każdej spółki danego rodzaju odrębnie). Oznacza to, że opłaca składkę w poczwórnej wysokości od podstawy wyliczonej jako: $4 \times 100\%$ przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

WAŻNE!

Jeśli w trakcie roku kalendarzowego stosujesz różne formy opodatkowania, uwzględniasz do wyliczenia miesięcznej jak i rocznej składki wyliczanej dla danej formy opodatkowania jedynie te przychody, które uzyskiwali w ramach działalności opodatkowanej daną formą opodatkowania.

Przykład 87

Pan Michał jest wspólnikiem w dwóch jednoosobowych spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością oraz w dwóch spółkach komandytowych. Dla celów podatkowych nie uzyskuje przychodów z działalności gospodarczej. Pan Michał zobowiązany jest do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdego rodzaju pozarolniczej działalności (w tym od każdej spółki danego rodzaju odrębnie). Oznacza to, że opłaca składkę w poczwórnej wysokości od podstawy wyliczonej jako: $4 \times 100\%$ przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Ustalenie składki rocznej w przypadkach stosowania różnych form opodatkowania

Przedsiębiorcy mogą stosować w trakcie roku kalendarzowego różne formy opodatkowania,
w związku:

- ze zgłoszeniem zmiany stosowanej formy opodatkowania na inną,
- z zamknięciem, a następnie ponowną rejestracją działalności w tym samym lub kolejnym miesiącu,
- z jednoczesnym prowadzeniem różnych rodzajów pozarolniczej działalności opodatkowanych na różnych zasadach.

W związku z tym za ten rok konieczne jest obliczenia i zastosowania rocznej składki od rocznej podstawy jej **wymiaru odrębnie w odniesieniu do okresów, w których stosowana była dana forma opodatkowania**, tj. odrębnie w stosunku do okresów ze stosowaniem zasad ogólnych i podatku ewidencjonowanego.

WAŻNE!

Przedsiębiorcy, którzy w trakcie roku kalendarzowego stosują różne formy opodatkowania uwzględniają do wyliczenia miesięcznej jak i rocznej składki wyliczanej dla danej formy opodatkowania jedynie te przychody, które uzyskiwali w ramach działalności opodatkowanej daną formą opodatkowania.

WAŻNE!

Osoba, która stosuje za część roku opodatkowanie podatkiem liniowym, a za pozostałą część opodatkowanie według innych zasad, za okres prowadzenia działalności gospodarczej z której przychody opodatkowane były podatkiem liniowym stosuje stopę procentową składki 4,9%, a za pozostałe miesiące prowadzenia działalności stopę procentową 9%.

Przykład 88

Pan Henryk prowadzi działalność gospodarczą od 2015 r. Do czerwca 2022 r. opłacał podatek zryczałtowany, a od lipca 2022 r. podatek na zasadach ogólnych, według skali. Za okres od stycznia do czerwca 2022 r. uzyskał przychody w wysokości 270 000 zł. Natomiast za okres od lipca do grudnia 2022 r. uzyskał dochód w wysokości 95 000 zł. Tym samym, Pan Henryk zobowiązany jest ustalić roczną podstawę wymiaru składki odrębnie dla każdej z form opodatkowania:

- za okres stosowania ryczałtu jako: 6 x 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale (6 miesięcy x podstawa obowiązująca dla tego limity przychodów),
- za okres stosowania zasad ogólnych w wysokości uzyskanych dochodów, tj. w wysokości 95.000 zł (wysokość dochodów jest wyższa od minimalnej podsta-

wy rocznej obliczonej jako:
 $6 \times 3\,010 \text{ zł} = 18\,060 \text{ zł}$.

Przykład 89

Pani Iga prowadziła działalność gospodarczą i korzystała z opodatkowania według skali do maja 2022 r., po czym ją zlikwidowała – dochody z tej działalności wyniosły 55.000 zł. Następnie rozpoczęła prowadzenie działalności od sierpnia 2022 r., a jako formę opodatkowania stosuje ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Za okres od sierpnia do grudnia 2022 r. uzyskała przychody w wysokości 120 000 zł. Limit 60 000 zł przychodów został przekroczony w październiku 2022 r. Obowiązująca podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne Pani Igi w poszczególnych miesiącach 2022 r. wynosi:

- styczeń - kwota odpowiadająca 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2021 r.
- za luty-maj - dochód z miesiąca poprzedzającego,
- sierpień-wrzesień - kwota odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale,
- październik-grudzień - kwota odpowiadająca 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Po zakończeniu roku Pani Iga zobowiązana jest do dokonania rocznego obliczenia składki od rocznej podstawy wymiaru ustalonej odrębnie w odniesieniu do przychodów z każdej formy opodatkowania.

- roczna podstawa wymiaru za okres opodatkowania na zasadach ogólnych odpowiada kwocie 55 000 zł, tj. dochodowi z działalności za okres od stycznia do maja. Roczna podstawa nie może być niższa niż iloczyn liczby miesięcy podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w roku składkowym i minimalnego wynagrodzenia, tj. 15 050 zł ($5 \times 3\,010 \text{ zł}$),
- roczna podstawa wymiaru za okres opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych powinna zostać obliczona jako iloczyn: 5 (liczba miesięcy prowadzenia działalności opodatkowanej tą formą) x kwota odpowiadająca 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

Okres prowadzenia działalności uwzględniany przy sumowaniu przychodów, dochodów

Do okresu prowadzenia działalności koniecznego do ustalenia miesięcznej i rocznej składki zdrowotnej nie uwzględnia się okresów, w których dana osoba nie podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności.

Dotyczy to osób, które przez część roku:

- spełniają warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- nie podlegają ustawodawstwu polskiemu.

Nie uwzględnianie tych okresów oznacza niesumowanie przychodów i dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej w tym czasie.

Przykład 90

Pani Jadwiga prowadzi w 2022 r. działalność gospodarczą i korzysta z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Do 30 czerwca 2022 r. spełniała warunki ustawowe i podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. Od 1 lipca 2022 r. podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej działalności. Forma opodatkowania nie uległa zmianie. Przychody z działalności gospodarczej sumowane od lipca 2022 r. do końca roku kalendarzowego nie przekroczyły 60.000 zł. Za lipiec-grudzień 2022 r. podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia zdrowotne Pani Jadwigi stanowi kwota odpowiadająca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale.

F. Dopłata składki zdrowotnej

Rozliczenie dopłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne za dany rok składkowy następuje w dokumentach rozliczeniowych za kwiecień następnego roku. Pierwsze rozliczenie nastąpi w dokumentach za kwiecień 2023 r. Płatnik zobowiązany jest dopłacić składkę w terminie opłacania składek za kwiecień, tj. do 20 maja danego roku (w 2023 r. jest to 22 maja, z uwagi na to, że 20 maja wypada w sobotę).

3. Stopa procentowa składki zdrowotnej i zasady jej finansowania

Stopa procentowa składki na ubezpieczenie zdrowotne jest jednakowa dla wszystkich ubezpieczonych, z wyjątkiem osób prowadzących pozarolniczą działalność, którzy opłacają podatek dochodowy w formie podatku liniowego i wynosi 9% podstawy wymiaru.

Jesteś osobą prowadzącą działalność i opłacasz podatek dochodowy w formie podatku liniowego - dla Ciebie stopa procentowa składki wynosi 4,9%. Wysokość ta obowiązuje począwszy od rozliczeń składek za luty 2022 r.

Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy składka zdrowotna ustalona w ten sposób będzie niższa niż kwota 9% minimalnego wynagrodzenia. Wtedy składka musi zostać podnie-

siona do tej kwoty. Tym samym oznacza to, że podstawą wymiaru składki w takiej sytuacji jest kwota minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 91

Pan Andrzej prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną według zasad ogólnych (podatek liniowy) od 1 lutego 2022 r. Dochód z działalności gospodarczej w lutym wyniósł 4 000 zł, a w marcu 2022 r. – 6 000 zł.

Minimalne wynagrodzenie w 2022 r. wynosi 3 010 zł.

Kwota 9% minimalnego wynagrodzenia w 2022 r. to 270,90 zł).

Wyliczenie wysokości składki:

- za marzec 2022 r. - $4,9\% \times 4\,000\text{ zł} = 196\text{ zł}$
- za kwiecień 2022 r. - $4,9\% \times 6\,000\text{ zł} = 294\text{ zł}$.

Wyliczenie minimalnej miesięcznej wysokości składki w roku składkowym 02/2022 – 01/2023: $9\% \times 3\,010\text{ zł} = 270,90\text{ zł}$.

Należna do zapłaty składka na ubezpieczenie zdrowotne Pana Andrzeja wyniesie:

- za marzec 2022 r. - 270,90 zł, a podstawa wymiaru 3 010 zł,
- za kwiecień 2022 r. - 294 zł, a podstawa wymiaru 6 000 zł.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna.

Nie pomniejszasz jej:

- proporcjonalnie do liczby dni, kiedy podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu w danym miesiącu kalendarzowym,
- za okresy, kiedy pobierasz zasiłki przyznane na podstawie przepisów o ubezpieczeniu chorobowym i wypadkowym; gdy pobierasz zasiłek chorobowy za cały miesiąc lub jego część, składkę na ubezpieczenie zdrowotne i tak opłacasz za ten miesiąc w pełnej wysokości,
- za okresy, w których pobierasz zasiłek macierzyński z ubezpieczenia z tytułu pozarolniczej działalności.

Przykład 92

Pani Katarzyna prowadzi pozarolniczą działalność. W okresie od 1 do 25 lutego 2022 roku pobierała zasiłek chorobowy. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za luty 2022 r. wynosi 3 010 zł. (Pani Katarzyna rozlicza podatek w formie karty podatkowej).

Składka na ubezpieczenie zdrowotne, którą musi opłacić pani Katarzyna za luty 2022 roku, wynosi 270,90 zł ($9\% \times 3\,010\text{ zł}$).

Przykład 93

Pani Ewa pobiera zasiłek macierzyński z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od 16 listopada 2019 roku. Jednocześnie nadal prowadzi działalność. Pani Ewa przez cały czas, gdy będzie pobierać ten zasiłek, musi opłacać składkę na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru ustalonej zgodnie z zasadami opisanymi w rozdziale V.2.

Ważne! Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba korzystająca z „ulgi na start” sama oblicza i odprowadza składkę na ubezpieczenie zdrowotne za siebie i osobę współpracującą. Finansuje ją z własnych środków (także za osobę współpracującą).

4. Składki na ubezpieczenie zdrowotne, a kilka tytułów do tego ubezpieczenia.

Prowadzisz pozarolniczą działalność (współpracujesz) i poza tym uzyskujesz przychody z innego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego? **Składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacasz z każdego z tych tytułów odrębnie.** Sytuacja taka ma miejsce w przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń. Na przykład wtedy, gdy prowadzisz pozarolniczą działalność (lub współpracujesz) i jednocześnie np.:

- jesteś zatrudniony na podstawie umowy o pracę,
- jesteś zatrudniony na podstawie umowy zlecenia,
- pozostajesz w stosunku służbowym,
- masz prawo do emerytury lub renty.

Więcej niż jedną składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacasz również wtedy, gdy prowadzisz kilka rodzajów pozarolniczej działalności.

Zdarzają się jednak sytuacje, gdy jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność w ogóle nie opłacasz składek na ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu. Tak jest, gdy:

- masz ustalone prawo do emerytury lub renty i spełniasz dodatkowe warunki (opisaliśmy je dalej),
- masz ustalony umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności i spełniasz dodatkowe warunki (opisaliśmy je dalej),
- pobierasz zasiłek macierzyński.

A. Pozarolnicza działalność i ustalone prawo do emerytury lub renty

Podane niżej zasady mają zastosowanie do Ciebie, jeśli faktycznie **pobierasz** emeryturę lub rentę, w tym rentę socjalną i strukturalną.

Nie opłacasz składki na ubezpieczenie zdrowotne, jeśli spełniasz wszystkie poniższe warunki:

- prowadzisz pozarolniczą działalność, współpracujesz ” i uzyskujesz przychody z tego tytułu, które nie przekraczają miesięcznie wysokości 50% kwoty najniższej emerytury,
- pobierasz emeryturę lub rentę, której miesięczna wysokość nie przekracza kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Ważne!

Prowadzisz działalność pozarolniczą i uzyskujesz przychody z więcej niż jednego rodzaju działalności? Kiedy ustalasz wysokość przychodów, uwzględnij przychody uzyskane w ramach wszystkich rodzajów działalności.

Nie opłacasz składki na ubezpieczenie zdrowotne od dodatkowych przychodów, gdy spełniasz wszystkie poniższe warunki:

- prowadzisz pozarolniczą działalność, współpracujesz,
- masz ustalone prawo do emerytury lub renty
- pobierasz emeryturę lub rentę w miesięcznej wysokości, która nie przekracza minimalnego wynagrodzenia,
- opłacasz podatek dochodowy w formie karty podatkowej.

Wówczas **podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu**, ale jesteś zwolniony z opłacania składek na to ubezpieczenie. Oznacza to, że musisz zgłosić się do ubezpieczenia oraz składać dokumenty rozliczeniowe. Wykazuj w nich:

- podstawę wymiaru składki ustaloną zgodnie z zasadami opisanymi w rozdziale V.2.
- składkę w wysokości 0 (zero) zł.

Jeśli jesteś osobą współpracującą nie możesz spełnić przesłanki odnoszącej się do formy opodatkowania (karta podatkowa), Dlatego też, jeśli Twoja emerytura lub renta nie przekracza miesięcznie kwoty minimalnego wynagrodzenia, nie masz obowiązku opłacania składki z tytułu współpracy, gdy osiągną z tego tytułu przychód nie przekracza miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury (w tym przychód ze stosunku pracy, jeśli podstawą współpracy jest umowa o pracę).

B. Pozarolnicza działalność i umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności

Prowadzisz działalność, współpracujesz? Nie musisz opłacać składki na ubezpieczenie zdrowotne, jeśli masz orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności oraz spełniasz jeden z poniższych warunków:

- Twoje przychody z tytułu działalności nie przekraczają miesięcznie wysokości 50% kwoty najniższej emerytury,
- opłacasz podatek dochodowy w formie karty podatkowej.

W każdym z tych wypadków **podlegasz ubezpieczeniu zdrowotnemu**, ale nie musisz opłacać składki na to ubezpieczenie. Oznacza to, że musisz zgłosić się do ubezpieczenia oraz składać dokumenty rozliczeniowe. Wykazuj w nich:

- podstawę wymiaru składki ustaloną zgodnie z zasadami opisanymi w rozdziale V.2.
- składkę w wysokości 0 (zero) zł.

Jeśli nie spełniasz warunków do zwolnienia z obowiązku opłacania składki to możesz skorzystać z możliwości obniżenia składki do wysokości zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych należnej za miesiąc, za który opłacana jest składka. Prawo to przysługuje o ile zostałeś zaliczony do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności i spełniasz poniższe warunki:

- nie masz innego tytułu ubezpieczenia,
- stosujesz opodatkowanie wg skali podatkowej.

Jeśli tak to prawo do tego pomniejszenia przysługuje Ci od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zostałeś zaliczony do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności.

Jeśli spełnisz powyższe warunki to roczną składkę opłacasz w wysokości nieprzekraczającej kwoty należnego podatku dochodowego od osób fizycznych za rok kalendarzowy (warunkiem jest abyś był w tym roku zaliczony do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przez co najmniej jeden miesiąc).

C. Pozarolnicza działalność i zasiłek macierzyński

Nie zakończyłaś pozarolniczej działalności ani nie zawiesiłaś jej lub współpracujesz i jednocześnie pobierasz zasiłek macierzyński? Musisz opłacać składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu działalności.

Ważne!

Jeśli Twój zasiłek macierzyński nie przekracza miesięcznie kwoty świadczenia rodzicielskiego, nie opłacasz składki na ubezpieczenie zdrowotne. W 2020 roku świadczenie wynosi 1000 zł miesięcznie.

D. Pozarolnicza działalność osoby duchownej

Prowadzisz działalność i jesteś jednocześnie osobą duchowną? Składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadzasz tylko z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

E. Pozarolnicza działalność rolnika

Prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujesz, ale wybrałeś ubezpieczenie społeczne rolników? Składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadzasz tylko z tytułu bycia rolnikiem.

F. Działalność gospodarcza i ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Jeśli prowadzisz działalność gospodarczą i pozostajesz równocześnie w stosunku pracy a Twoja podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia nie przekracza minimalnego wynagrodzenia za pracę, jesteś zwolniony z obowiązku opłacania składki zdrowotnej z tytułu prowadzenia tej działalności jeżeli:

- uzyskujesz dodatkowe przychody z działalności pozarolniczej w wysokości nie wyższej niż 50% minimalnego wynagrodzenia oraz
- opłacasz od tych przychodów podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Zwolnienie to obejmuje również osoby korzystające z „ulgi na start”.

Oznacza to, że musisz zgłosić się do ubezpieczenia oraz składać dokumenty rozliczeniowe. Wykazuj w nich:

- podstawę wymiaru składki ustaloną zgodnie z zasadami opisanymi w rozdziale V.2.
- składkę w wysokości 0 (zero) zł.

VI. Jak zgłaszać się do ubezpieczeń i wyrejestrowywać się z nich, gdy prowadzisz pozarolniczą działalność, korzystasz z „ulgi na start+” albo jesteś osobą współpracującą

Prowadzisz pozarolniczą działalność? Musisz zgłosić się do ubezpieczeń społecznych lub ubezpieczenia zdrowotnego. Zgłoś odpowiednio także osobę współpracującą.

Aby to zrobić, wypełnij jeden z następujących formularzy:

- ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń / zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej, jeżeli podlegasz ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym,
- ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego / zgłoszenie zmiany danych, jeżeli podlegasz wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu, ponieważ występują okoliczności wyłączające obowiązek ubezpieczeń społecznych.

Korzystasz „ulgi na start+”? Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu i dlatego musisz zgłosić się do tego ubezpieczenia na formularzu ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego / zgłoszenie zmiany danych.

Zgłoś siebie lub osobę współpracującą do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego lub ubezpieczenia zdrowotnego w ciągu 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń. Jest to dzień, w którym zacząłeś wykonywać pozarolniczą działalność, lub dzień, w którym rozpocząłeś współpracę z członkiem rodziny. Zasady zgłoszeń do ubezpieczeń osób korzystających z „małego ZUS+” omówiliśmy w rozdziale V pkt 1 ppkt A Preferencyjna podstawa wymiaru składek – jeśli zaczynasz działalność lub skończyłeś korzystać z „ulgi na start”.

Jeśli jesteś twórcą albo artystą, musisz zgłosić się do ubezpieczeń w ciągu 7 dni od dnia, gdy otrzymałeś decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców.

Z tytułu pozarolniczej działalności masz prawo zgłosić się do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych i chcesz z niego skorzystać? Możesz złożyć wniosek o objęcie tymi ubezpieczeniami w terminie, który wybierzesz. Wykorzystaj formularz ZUS ZUA.

Kiedy zmienią się jakiegokolwiek Twoje dane spośród tych, które musisz nam przekazać, zgłoś to w ciągu 7 dni od ich zmiany.

Gdy zmiana dotyczy tytułu ubezpieczenia oraz rodzajów ubezpieczeń i terminów ich powstania, musisz:

- wyrejestrować siebie lub osobę współpracującą,
- zgłosić siebie lub osobę współpracującą z właściwym tytułem, rodzajem lub terminem.

Kiedy zmieniły się Twoje dane identyfikacyjne lub musisz je skorygować, złóż formularz ZUS ZIUA (zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej). Zmianę pozostałych danych zgłaszasz na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

Gdy przestałeś prowadzić pozarolniczą działalność, korzystać z „ulgi na start”, lub chcesz zrezygnować z „małego ZUS+”, wyrejestruj się z ubezpieczeń na druku ZUS ZWUA. Na takim samym druku wyrejestruj osobę współpracującą, gdy przestaniesz z Tobą współpracować.

Przykład 94

Pan Piotr rozpoczął działalność gospodarczą 30 kwietnia 2020 roku. Jednocześnie od 1 marca 2018 roku do 31 grudnia 2020 roku pracuje na podstawie umowy o pracę na cały etat. Do 31 października 2020 roku korzysta z „ulgi na start”.

Ponieważ umowa o pracę będzie trwała także po upływie 6 miesięcy, z tytułu działalności gospodarczej pan Piotr będzie podlegał tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Ubezpieczeniami społecznymi zostanie objęty dopiero po ustaniu stosunku pracy.

Okres 24 miesięcy prawa do preferencyjnej podstawy rozpocznie się od 1 listopada 2020 roku i będzie trwał do 31 października 2022 roku. Pan Piotr spełnia warunki, by opłacać preferencyjną podstawę wymiaru składek i nie ma ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Gdy upłynie okres tzw. ulgi na start, pan Piotr musi zmienić kod tytułu ubezpieczenia z rozpoczynającego się cyframi 05 40 na 05 70. Aby to zrobić, musi:

- wyrejestrować się z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 05 40 i
- zgłosić się do ubezpieczeń z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 05 70.

Z ubezpieczeń musisz się wyrejestrować w ciągu 7 dni, od kiedy zakończysz działalność albo przestaniesz korzystać z „ulgi na start” lub „małego ZUS+”. Taki sam termin obowiązuje Cię w przypadku osoby współpracującej – na jej wyrejestrowanie masz 7 dni od zakończenia współpracy.

Ważne!

Na formularzu ZUS ZWUA jako datę wyrejestrowania wpisz datę, od której nie podlegasz już ubezpieczeniom lub od której osoba współpracująca już im nie podlega. Na przykład jeśli podlegałeś ubezpieczeniom z tytułu pozarolniczej działalności do 15 stycznia 2020 roku włącznie, powinieneś wyrejestrować się z datą 16 stycznia 2020 r.

Ogólne zasady sporządzania dokumentów zgłoszeniowych płatnika składek oraz informacje o terminach i formach, w jakich powinieneś je przekazywać, znajdziesz w poradniku „Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych” dostępnym na stronie www.zus.pl.

Natomiast szczegółowe informacje dotyczące wypełniania dokumentów zgłoszeniowych znajdziesz w poradnikach:

- „ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej. Jak wypełnić i skorygować”,
- „ZUS ZZA – zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych. Jak wypełnić i skorygować”,
- „ZUS ZIUA – zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej. Jak wypełnić i skorygować”,
- „ZUS ZWUA- wyrejestrowanie z ubezpieczeń. Jak wypełnić i skorygować”.

Wyjaśnienia na temat składek na Fundusz Pracy znajdziesz w poradniku „Zasady opłacania składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych”.

VII. WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

Ogólne:

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn.zm.).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, z późn.zm.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 grudnia 2020 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych oraz innych dokumentów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1349, z późn. zm).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2022 r. poz. 541, z późn.zm.).

Przywołane w poradniku:

[1] Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.).

[2] Art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz. U. z 2020 r. poz. 1891).

[3] Art. 20 ust. 1c ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647, z późn.zm.).

[4] Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2224, z późn.zm.).

[5] Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082)

[6] Uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 roku.

[7] Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2022 r. poz. 933, z późn. zm.).

[8] Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 240, z późn. zm.).

[9] Art. 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

[10] Art. 18aa ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

[11] Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2021 r. poz. 2354, z późn. zm.).

[12] Ustawa Prawo przedsiębiorców lub przepisy o ubezpieczeniach społecznych